

subotički dvojednik

Godina II. • Broj 14 • 14. siječnja 1995. • Cijena 1 dinar

Konferencija za novinstvo u Općinskom sudu

GDJE ĆE KLUPKO PUĆI?

Odlukom istražnog suca Okružnog suda u Subotici od 19. prosinca 1994. otvorena je istraga protivu Milorada Roganovića, generalnog direktora „Zorka Holding”, Gradimira Ilića, pomoćnika generalnog direktora, Branka Kopilovića, Pere Ninkovića, Vladimira Dragina, György Horvát Cingera, Aleksandra Bobića i Julija Patarčića, rukovodilaca u ovom poduzeću, te Nikole Vasiljevića, Đure Gabrića, Zdravka Todorovića, Gordane Gavrić, Stevana Žužića i Zorana Milenkovića suvlasnika privatnih poduzeća iz Subotice, kao i protivu Dragutina Janjuša, vlasnika „Janjuš-prometa” iz Sivca, Milana Vučkovića vlasnika privatnog poduzeća „Stefan” i Miroslave Molnár, vlasnice poduzeća „Mirex” iz Starog Žednika. Ovo je izjavio Milovan Salatić, predsjednik Okružnog suda u Subotici na konferenciji za novinstvo, održanoj 11. siječnja.

Najveći dio njih tereti se za tri krivična djela, i to: za zloupotrebu službenog položaja, krivotvorenje službenih isprava i člana 168. Zakona o deviznom poslovanju u pomaganju, suizvršilaštvu ili produženju. Prevedeno na svakodnevni jezik to znači da je između okrivljenih rukovodilaca i (su)vlasnika privatnih firmi došlo do nedozvoljene trgovine devizama (uglavnom njemačkim markama) bez ikakvih pismenih ugovora. Izuzev Miroslave Molnár i Aleksandra Bobića svi ostali nalaze se u pritvoru. Protivu Milana Roganovića, Gradimira Ilića, Branka Kopilovića, Pere Ninkovića, Vladimira Dragina i Julija Patarčića produžen je pritvor u trajanju od još dva mjeseca, a protivu ostalih za mjesec dana. Ukoliko se istraga ne završi niti u toku naredna dva mjeseca istražni sudac može odrediti mjeru pritvora u trajanju od još tri mjeseca i to je maksimalni iznos trajanja dokle se čovjek može nalaziti u pritvoru.

Dežurni istražni sudac je na dan 19. prosinca odredio pritvor u trajanju od 30 dana i protivu Dragana Tanaskovića iz Beograda, zaposlenog u firmi „ABC”, Nedeljka Koruga s Palića, zaposlenog u novosadskoj „Agrovovodini”, a nakon ovoga 22. prosinca također je određen pritvor u trajanju od mjesec dana protivu Imre Déra, pomoćnika direktora „Agros-trgovina” zbog krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja iz koristoljublja i člana 168. Zakona o deviznom

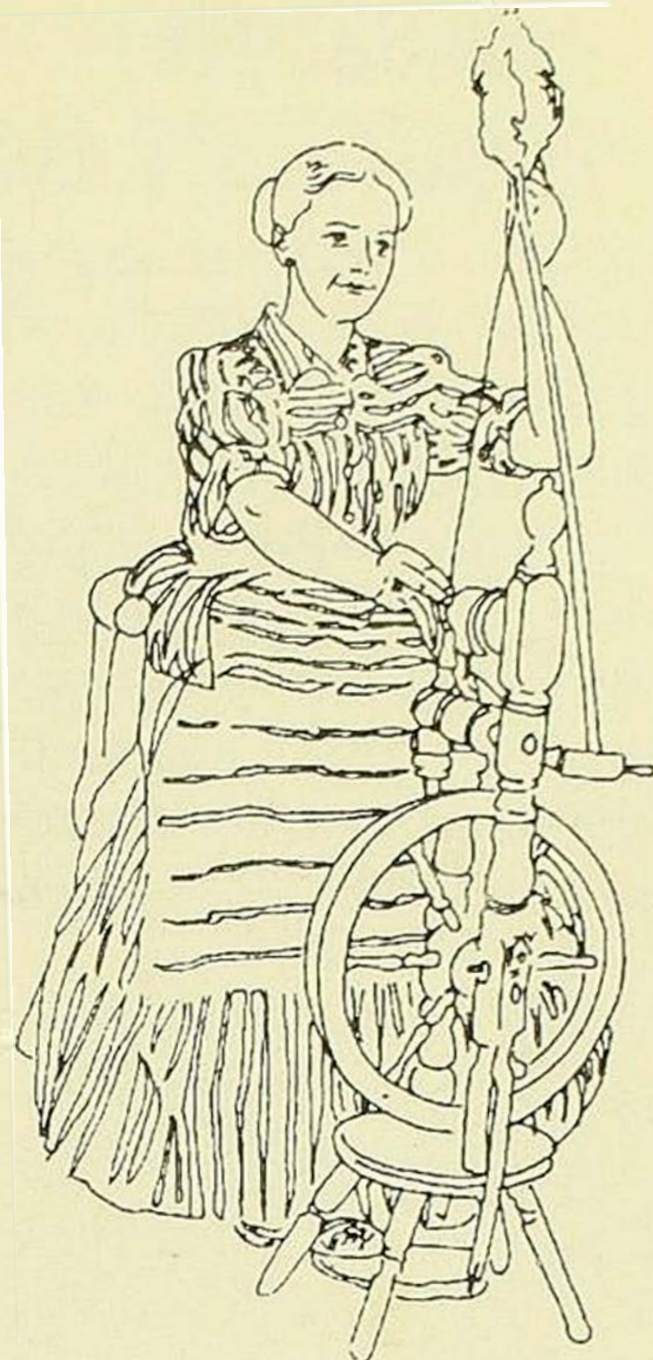
poslovanju. Što se prvih 17 osoba tiče, sumnjiče se da se radi o trgovini NPK gnojivom tijekom 1994. Ove su činjenice, izjavio je Salatić, manje-više nesporne. Većina gnojiva prodavana je putem vlasnika privatnih poduzeća, a koji su za to si uzimali proviziju. Optuženi iz „Zorka Holdinga” terete se i za trgovinom stotinjak tisuća litara alkohola i šećera putem kompenzacijskih poslova sa šećeranom u Crvenki.

Na dan 27. prosinca 1994. proširena je istraga protivu Roganovića, Ilića, Ninkovića, Tanaskovića, Koruge Dragana Markovića i Déra. U ovom slučaju „Zorka Holding” oštećena je za preko 2.000.000 DEM i to tako što se 1 t umjetnog gnojiva fakturirala po cijeni od 0,01 pare! Prema riječima Salatića „Zorka Holding” je prošle godine dobila kredit za uvoz sirovina u vrijednosti od 1.000.000 USD za uvoz sirovina i tek će daljnja istraga pokazati kako su ovi novci utrošeni.

Istražni sudac Okružnog suda u Subotici je 6. siječnja donio je rješenje o sprovođenju istrage protivu Józsefa Zöldia s Palića, Antuna Mesaroša iz Starog Žednika, te Subotičana Ljiljane Božinović, Ilije Grbića, rpadá Peta, Bele Kuktina i Radivoja Belančića iz Martonoša. Za osumnjičenog Petöa kaže se da je postojala namjera da si pribavi protivpravnu imovinsku korist u iznosu od 275.464,90 dinara na štetu „Elektroremonta”. Vlasnica privatnog poduzeća „Vitoria” Ljiljana Božinović tereti se za trgovinu pšenicom, a da za istu ne postoji odgovarajuća dokumentacija. Naime, gospoda Božinović je iznos od 1.954 t pšenice preuzela od „Zorke Holding” i nakon toga dolazi do transakcije s „Elektroremontom”. Postoji sumnja, a i po tvrdnji tužitelja, ona to „Zorki” uopće nije platila. Ljiljana Božinović se kao vlasnik privatnog poduzeća „Execo” tereti za kupovinu zlatnog nakita u količini od 1 kg od „Aurometala”. Postoji osnovana sumnja da je ona izdala akceptne naloge za koje nije imala pokriće. U oba krivična predmeta postoji zahtjev za proširenje istrage.

Kako je Salatić istaknuo, očekuje se da će se ovaj komplicirani proces završiti u roku od pol godine. Klupko pljačke sve se više počelo odmotavati, ostaje samo nedoumica gdje će pući.

(z. r.)

VELIKO PRELO 95.

U subotu 28. siječnja pred Marin dan u „Bunjevačkom kolu” organizira se tradicionalno „Veliko prelo” sa početkom u 19³⁰ sati. Srdačno Vas očekujemo.

Za potrebne informacije obratite se na telefon 26-621 od 9 do 12 sati.

OBLJETNICA

U velikoj vijećnici Gradske kuće 18.01.1995. godine u 17 sati održat će se svečana skupština u povodu 25. obljetnice KUD „Bunjevačko kolo”.

Srdačno Vas pozivamo na skupštinu.

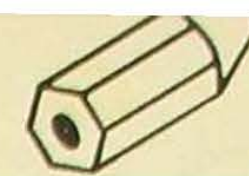
Kut

Godina strpljivosti

Stoljeć se bliži kraju. Ne obično. Jer kraj je stoljeća na kraju tisućljeća. Vrijeme pogodno za sjeme milenarizma: duboko u ambisu iracionalnog iščekujemo Novo, bez njegove jasne predstave. Bez sadržajno ljudske perspektive u budućnosti. Jer u povijesnim likovima smisla života nismo našli utemeljenje. A sadašnjost to nikada nije ni bila. O utemeljenju u čiji samome – individui, nitko ozbiljno niti govori. Jednom riječju, vrijeme pogodno za meštarijanizam i vode, čega smo svjedoci. A tada, tada se čovjek očituje, ostvaruje i potvrđuje na razini krvoločne zvijeri: netrpeljiv prema svemu što nije bilo koji dio našeg plemena. Duhovnog ili materijalnog. A niko zagovara da ova godina bude godina strpljivosti. Strpljivoš kao moralna kategorija jest vrлина. Istina, ne kardinalna. Ali, dakako, u naše vrijeme vrlo potrebita. Možda čak i najpotrebitija.

I naši stari znali su reći: „strpljen spašen”!

Tomislav Žigmanov

NEUSLOVI

Ušli smo u Novu godinu uzdignute glave, spuštenu pogleda. Budućnost nam se već dogodila. Prošlost, ako nam neće biti ljepša, sigurno će biti uljepšana. Ni povijest ne trpi sadašnjost u tolikim količinama. Što se tiče boljega života, nema brige. Ima na našoj javnoj i političkoj sceni koji će nam to obećati. Nije skupo a i ne košta, pogotovo ako držite na uzdi sredstva javnog obmanjivanja.

Nezavisni će i dalje biti naivni i neće postati svjesni da ovise od vlastite savjesti. O moralu će narednih godina biti nemoralno govoriti, mada ćemo se iz patriotizma truditi da jedni drugima objasnimo kako pojma nemamo što nam radi supruga ili suprug, o djeci da i ne govorimo jer što znaju djeca što je živjeti u „neuslovima“.

I tako, pored dokinutog subjektivnog odraza objektivne zbilje stigli smo do nove kovanice – živimo u neuslovima! Mada, ruku na srce, i to su neki uslovi, samo kako objasniti onima koji nas vode da nepravedno uvedene sankcije nisu krive što živimo u ne uslovima. Trebat će nam tisuću godina da shvatimo kako su i neuslovi uslovi. I što je više komedije u društvu manje je pojedinačnog smjeha. Ovdje većina pojedinaca i ne žive u društvu već u državi. A oni koji se u ne uslovima dnevno nasmiju više od tri puta, bit će proglašeni ludima. Ulicama će patrolirati policija protiv smjeha. Neće hapsiti, neće privoditi jer kad nam ukinu sankcije možda će sve ovo biti jedna prava ludnica i sa uslovima i neuslovima.

Vojislav Sekelj

Pažnja čitaocima!

Vreme je i prilika da se Vaša firma preko „Globus“ kalendara nađe u svetu biznisa.

Naručite kalendare sa nazivom (Vaše) firme, mali poklon i pažnja godi Vašim poslovnim partnerima.

„GLOBUS“ nudi kalendare sa uštampavanjem:

1. Trodelni kalendar
2. 6 devojaka
3. 13 pasa različitih rasa
4. Stoni kalendar sa čestitkom
5. Vizit karte sa kalendarom

Preko Haga do mira

Vest da će Jugoslavija saradivati sa Međunarodnim sudom u Hagu nije iznenađila političke analitičare, jer to je jedan u nizu očekivanih poteza koji bi trebalo da potvrde promenu zvanične politike prema svetu. Donedavno u „patriotskim“ epovima horskog natpevanja redovno se minimizirao značaj haškog suda i po crno-belom klišeju njegovo osnivanje smatralo antisrpskom zaverom. To je, verovatno, razlog što se višegodišnji učinak državne komisije za ratne zločince sveo na jedva dve fascikle. Umesto ozbiljnih istraživanja puls javnog mnjenja formirao se medijskom kampanjom koja je dokazivala samo nacionalnu ugroženost.

Iako se u osnovnim načelima Međunarodnog tribunala u Hagu sasvim jasno kaže da je cilj uključivanje individualne odgovornosti za ovaj rat na celom prostoru bivše Jugoslavije, i da je isključena kolektivna krivična odgovornost, u javnosti se haški sud često predstavljao kao sud protiv srpskog naroda. Tek pre četiri meseca, a skoro četiri godine od početka rata, nova državna komisija i njen šef Zoran Marković, ako ništa drugo, šalju 39 ekipa na teren i time otpočinje nešto racionalniji odnos prema ovoj instituciji. Počinju i prva sudjenja u zemlji, a sve u trenutku zaokreta srpske i jugoslovenske politike prema mirotvornosti.

Pod bremenom ekonomskih nećaća i istrošenih rezervi koje nisu mogle da izdrže ni tri a kamoli 1.000 godina pod sankcijama, predsednik Srbije svestan da odbijanje saradnje sa sudom u Hagu povlači nove kazne međunarodne zajednice, počinje da se ponaša kao neko ko pravi ustupke. Pritome više nema mnogo vremena, jer sve je očiglednije uvođenje Pala i Karadžića kao samostalnih pregovarača na međunarodnoj političkoj sceni, što umanjuje njegovu poziciju. Saradnja sa Tribunalom, stoga, postaje nužna tačka za ublažavanje sankcija i ostalih priprema za normalizovanje odnosa, međusobno priznavanje država na ex-YU prostoru i uspostavljanje mira, a time, bez sumnje, ponovnog vraćanja Srbije i Crne Gore u svet gde im je mesto.

Gordana Suša

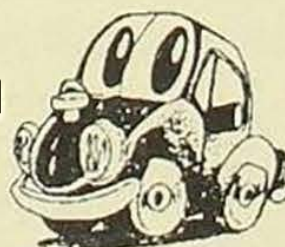
(„Borba“, 7-8. siječnja 1995.)

LOTUS AUTO ŠKOLA ISKOLA

SUBOTICA

Trg Žrtava fašizma 11

☎ 52-209

Ispriika

Jedan tekst, tj. jedna rečenica u prosi-načkom broju „Žig“ (broj 12), u rubrici „u četiri oka“ izazvala je burnu reakciju na uređivačku politiku lista. Mislimo da jedna rečenica ne određuje niti opredjeljuje uređivanje nijednih novina. No često se od šume ne vidi drvo, niti od drveća šuma. Propust je napravljen. Ako nam se to knjiži na konto greške stvar se može ispraviti. Spočitava li nam se to na liniji grijeha može nam biti oprosteno. U svakom slučaju učinjeno je što je učinjeno. Jedno je sigurno: uredništvo nije imalo namjeru nikoga vrijedati niti nipodaštavati, što se uz malo dobre volje može zaključiti iz kompletnog spornog broja. Uredništvo se ovom prigodom javno ispričava svojim cijenjenim čitateljima koji se čute povrijeđenim.

Uredništvo

Ispravka

U prošlom broju lista tehničkom omaškom tekstovi „Načelnik i 200 hajduka“ na stranici 4, autora Zlatka Romića te na stranici 10 tekst „Jabuke i čiode Bele Hamvaša“ autora Milovana Mikovića ostali su nepotpisani.

Ispričavamo se autorima i čitateljima.

ŽIG broj 14.

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeva 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap“ Lapkiadó Kft.,

Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merković, Zlatko Romić,

Dragan Vidaković i Tomislav Žigmanov,

Ivan Rudinski

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva

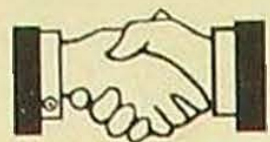
za informisanje Republike Srbije pod brojem

1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet, Subotica

46600-603-5-3301, „Új Hét Nap“ – za „Žig“

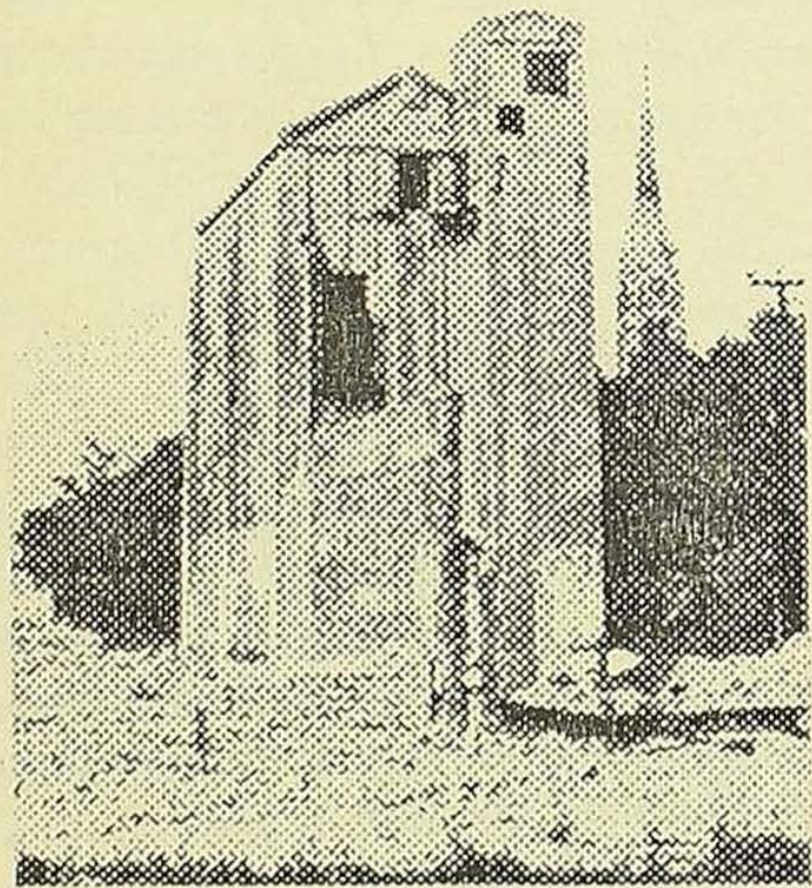

Šta da Vam kažem Zbogom, gospodine Goluža

Neka mi oprostite pisac sjajne priče o gospodinu Goluži što ime njegovog junaka (zlo)upotrebljavam u ovom osvrtu o novim i starim, istinskim i lažnim patriotama koji zarad egoa državi i naivčinama kada god i gde god mogu gule kožu, a „trofeje“ šalju u inostrane banke.

Imamo i misvoje goluže (koji su do juče bili gologuzi) i njihova glad za brzi dolazak u „nebeske visine“ izmenila je moral (ako su ga imali) koji čovekova načela svodi u lični zakon i princip.

Umnožavaju se lažne patriote, govore u ime nekih ljudi, drže nam moralne pri-dike, čak i bez našeg znanja. Umotavaju u lažni staniol svoje poštenje, a lokalpatriotizam najčešće menjaju za dobre lokale. Onaj ko ne ide putem kojim nas upućuju (a najčešće nas upućuju na slepe kolose-ke), postaje im mrska opozicija ili pozicija, njima je svejedno na čijoj su strani ako nisu na njihovoj.

Za razliku od naših paora koji leti gledaju u nebo hoće li im kiša spasti letinu, naše goluže gledaju u kalendare kada će im stići rodendani ili godišnjice braka ne bi li bračnom partneru kupili kakav moderni luksuzni automobil „da se nade po kući“. Ništa, uostalom, lakše, nego otvoriti sef u koji se sliho novac „nesposobnih“, kupiti voljenom za početak četiri, a kasnije dva točka sa krilima.

I, pravo put ka nebu.

Da li položaj obavezuje? Ima li država pravo da zamoli svoje uvažene podanike da se, bar dok su na vlasti ili u njenoj blizini, okanu nečega što u svakodnevnom žargonu nazivamo nemoralnim? Zatvor nam je ovih dana pun nevinih. Možda.

Novokomponovana gospoda zaboravila su, izgleda, na princip *modus vivendi*.

Zbogom, gospodine Goluža i ostala gospodo. Čovečanstvo će opstati i bez vas. Verujte mi.

M. Popadić

Masovna uhićenja poslovnih ljudi u Subotici otkrivaju:

KRIMINALNO-GOSPODARSKO-DRUŠTVENO USTROJSTVO

Od 9. prosinca prošle godine u Subotici je uhićeno tri tuceta poslovnih ljudi, direktora poduzeća, vlasnika i suvlasnika privatnih firmi, između njih i supruga načelnika Sjevno-bačkog okruga. Karakteristično je da od pravosudnih organa nitko nije smatrao potrebnim punih mjesec dana izdavati bilo kakvo priopćenje o uhićenjima i uhićenjima, barem toliko, koliko stoji o rješenjima o pokretanju istražnog postupka!?! Kašnjenje zvaničnog priopćenja je unelo uznemirenje u javnost iz više razloga. Pučanstvo je uznemireno zbog brutalnosti kojom se izvodi „borba za gospodarski oporavak i konsolidaciju finansijskog sustava“ koja se izvodi na buvljaku i u privatnim trgovinskim radnjama, te s pravom očekuje da se javnost upozna sa sudbinom uhićenih. S druge pak strane, u Kemijskoj industriji „Zorka – Holding“, djelatnici i rukovodioci koji nisu dospjeli u istražni zatvor, jer nisu dali povoda za to – nekoliko dana su ostali bez potrebnih informacija glede daljnje svoje sudbine, a poslovni partneri su također bili u nedoumici što raditi? A u pitanju je sudbina skoro 2.000 djelatnika i bar tri puta toliko članova njihovih obitelji. Treći ozbiljan razlog zbog kojega nije smjelo kasniti priopćenje jest što se uhićenima priključila i supruga okružnog načelnika, te se može stvarati dojam da se čeka eventualni „pozitivan“ ishod u vezi s njenim slučajem što znači da je pružena mogućnost zataškavanja.

Konačno je ovih dana otvoren dossier, koji nam otkriva javnu tajnu, tj. istinu o kriminalno-gospodarsko-društvenom ustrojstvu. Saznali smo je li riječ o „korisnim malverzacijama“, odnosno kombinacijama iste s prisvajanjem tuđih novaca u osobnu korist, ili se radi o nečemu širem?

Protiv uhićenih postoji osnovana sumnja da su u nekom vidu zloupotrebili službeni položaj, zatim kršili zakon o deviznom poslovanju i krivotvorili službene dokumente. Istraga se vodi samo za kriminalne radnje od 24. siječnja 1994. godine, odnosno od kada je zabranjeno u platnom prometu korišćenje stranih sredstava plaćanja, a naši uhićeni su mislili da se može poslovati na stari način.

Ovo otkriva pravu suštinu hiperinflacije, koja za divno čudo, mogla se „zaustaviti“ od danas do sutra!?! Kako smo od predsjednika Okružnog suda čuli za period prije 24. siječnja prošle godine, nemoguće je ustanoviti dimenzije eventualnih nezakonitosti zbog stalne promjene vrijednosti robe. Ta hiperinflacija je upravo služila za deviznu i dinarsku pljačku građana ove zemlje.

Naši uhićeni sugrađani su samo nastavili nezakonito poslovanje na koje su se navikli u prethodnom periodu. Tranpili su robu za robu, plaćali su u devizama i to sve bez prateće dokumentacije. Iznosi od kojih se vrti glava običnom čovjeku, kružili su, išli su iz ruke u ruku, a pritom je svatko oduzeo svoju zaradu. Po potrebi krivotvorili su službene dokumente i oštetili djelatnike i državu za milijune njemačkih maraka i novih dinara.

Zasad nema zvaničnih podataka o umiješanosti viših funkcionara u kriminalne radnje za koje su osumnjičeni rukovodioci „Zorka – Holding“, „Elektroremonta“ i nekoliko privatnih firmi. Možda su upravo stoga dobili zeleno svjetlo pravosudni organi u Subotici. Ostaje nepoznanica kako je moglo doći do uhićenja Ljiljane Božinović, supruge načelnika okruga, a što baca veoma loše svjetlo na ovog državnog funkcionara i na njegov režim. Ona je posjedovala i dvije privatne firme, i s neskrivenim velikim apetitom otkupljivala nekretnine, ostajući dužna na sve strane. Nije se ustručavala čak uzeti cijeli kilogram zlata iz „Aurometala“ kada joj je bilo potrebne 15.000 maraka (za koliko ga je prodala), ali prema zvaničnom priopćenju, „Aurometalu“ je izdala akceptni nalog bez pokrića!

Postavlja se pitanje, kako je moguće da Dragan Božinović tijekom nekoliko godina nije posumnjao u radove svoje supruge? Ona je počela rad u svojoj privatnoj firmi kada je Dragan Božinović predsjednik Izvršnog vijeća Skupštine općine i tom prilikom je došlo do sretnog spajanja vlasti i pameti, mada ne u istom liću, ali vidimo da je gospoda veoma spretno poslovala. Treba uzeti kao olakšavajuću okolnost za nesmotrenost okružnog načelnika, što je ovih godina bio zauzet huškanjem protivu građana svog okruga, te je često primao prijatelje, poznanike i funkcionare, kao što su Arkan, Zirinovski, srpski separtisti iz Hrvatske, te iz Bosne i Hercegovine i druge značajne ličnosti, pa nije imao vremena uočiti naglo bogaćenje svoje supruge.

Poznavajući Dragana Božinovića, ne čudimo se što je s njegove strane izostao moralni čin, koji se od njega očekuje (dok mu je supruga na dočeku Nove godine u zatvorskoj ćeliji), a to je ostavka s položaja! Ali čudimo se njegovim pretpostavljenjima, koji ne smjenjuju ovako nesmotrenog načelnika?!

U suprotnom smo prinudeni pomišljati na postojanje južno- američkog sindroma i kod nas.

István Valihora

Put mira

U okviru međunarodnih mirovnih organizacija „Voice of the children“, „Peace child international“, „United games of nations“ po drugi puta u Austriji održan je susret mladih iz krajeva bivše Jugoslavije. Ovaj susret u periodu od 10. do 18. prosinca 1994. sadržao je i sedmero mladih Subotičana: Adrijana Vojnić Hajduk, Ágnes Kern, Eleonora Fejes, Gabriela Vásárhelyi, Zoltán Kudlik, Vladimir Antić, Ildikó Tóth. Svi oni sudjelovali su u radu sa željom da po povratku uključe što veći broj svojih vršnjaka u zajedničke projekte o kojima je bilo riječi na ovom mitingu u Muzsztegu (Austrija).

Pored Subotičana, susretu je prisustvovalo po sedam članova iz sljedećih gradova: Beograda, Zagreba, Tuzle i Prištine. Okupljeni iz različitih krajeva, puni različitih životnih nedaća, različitih nacionalnosti, s različitim doživljavanjem rata i strahota koje on donosi. Bilo je veoma zanimljivo, a prije svega korisno i potrebno iskustvo.

Preko ovakvih susreta želi se ostvariti međusobna suradnja i komunikacija, stvoriti prijateljstvo s ciljem bolje, ljepše, mirnije budućnosti, jer „na mladima svijet ostaje“; stvoriti neke zajedničke projekte i naravno zabaviti se.

A. V.

Ministar urbanizma i komunalnih djelatnosti u Subotici Prostorni plan nije „božićna jelka“

Gospodin Branislav Ivković, ministar urbanizma i komunalnih djelatnosti u Vladi Republike Srbije, Miodrag Ferencik, njegov zamjenik i Slavica Mirić, savjetnik za pravna pitanja, boravili su 12. siječnja u Subotici kao gosti lokalne samouprave. Povod za ovaj posjet bio je Prostorni plan Srbije na koji su sugestije i primjedbe prolongirane do 25. siječnja. Po riječima ministra nakon toga može se dogoditi da Vlada nastavi „rad u miru“ i do dva mjeseca.

Obraćajući se uzvanicima gradonačelnik József Kasza istaknuo je da Subotica ima velikih problema s vodopsnabdijevanjem, odvodnom vodom, kao i tranzita koji se odvija kroz centar grada. Razina vode stalno opada i prema predviđanjima stručnjaka Subotica u periodu od 2005. do 2010. može ostati bez izvora pitke vode. To već saća kao posljedicu ima sušu na plantažama voćnjaka, kao i ugroženost šuma. Ova je srećina mnogo izdvojila za odvođenje voda, a trebalo bi je zapravo navodnjavati. U tom cilju prišlo se izgradnji kanala Tisa – Palić. Ministar Ivković ustvrdio je da Srbija ima dovoljno vode (oko 5.000 m³ po glavi stanovnika), ali je velik dio (oko 3.500) neiskorišćen. Potrebno je formiranje agencije, neke vrste poola, koja bi zapravo služila kao servis informacija među javnim poduzećima u gradovima, a time bi se mogli stvoriti uvjeti i za zajednička ulaganja. „Ciljevi su mnogo viši nego raspoloživi instrumentarij i nije nam jasno po kom se kriteriju pravio ovaj plan“ – primjetio je Mihály Szecsei, predstavnik Regionalne privredne komore i odbornik u Skupštini općine. Prostorno Subotica se nalazi na periferiji, ma da po postignutim rezultatima i planovima za jače povezivanje sa susjednim regijama ona to ne zaslužuje. Gospodin Szecsei ukazao je na činjenicu da Subotica ima mogućnost da postane multikulturalni centar, što je prije i bila. „Imam dojam da ovaj plan služi kao opravdanje za prelijevanje dijela dohotka razvijenih u nerazvijene sredine“ – završio je Szecsei. Načelnik okruga Dragan Božinović istaknuo je da su osnovne primjedbe na Plan vezane za pitanje prometa, energetike, šume i vodoprivrede. Bilo bi ekonomski opravdano aktualizirati slobodnu carinsku zonu na potezu Subotica – Senta, jer Subotica u svemu zadovoljava potrebne kriterije. Veliki je problem i općina Mali Idoš, koja ljeti također pati od nestašice vode. Jezero Palić trebalo bi naći mjesta u Planu kao izletišta, ali i kao ljekovita banja. Pomoćnik ministra Miodrag Ferencik naglasio je da Prostorni plan nije „božićna jelka“ i da bi u njegovom planiranju polazišna osnova morala biti da se suvišno izbaci, jer je važnije razmisliti što ne ubilježiti nego li ubilježiti. U protivnome doći će do „borbe“ između samih regija za ostvarivanje vlastitih interesa.

Na kraju su uzvanici i domaćini obišli izvorišta snabdijevanja grada vodom, te jezero Palić. (z. r.)

Nova godina u Skupštini općine počela izvanrednom sjednicom

U znaku buvljaka i poskupljenja

Nova je godina u radu općinske skupštine započela već 5. siječnja izvanrednom sjednicom posvećenom nedavnim nemilim događajima na subotičkom buvljaku i povećanju cijene grijanja.

Istina, ona je trebala biti održana još 27. prosinca prošle godine, ali je odložena.

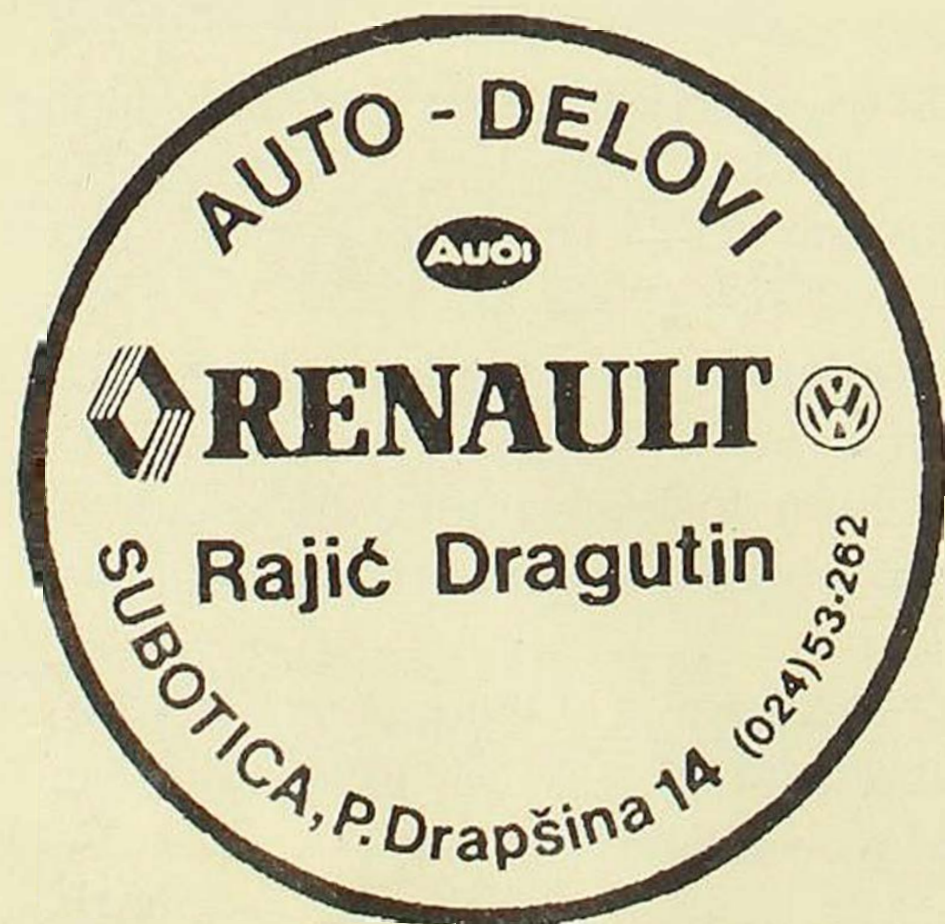
Načelnik Sjevernobačkog okruga Dragan Božinović izišao je pred odbornike s pripremljenim pisanim materijalom. Božinović je tako pročitao da je to bila akcija na republičkoj razini izdata po nalogu ministarstva trgovine i turizma u cilju „kontrolne nedozvoljene trgovine i razbijanja sive ekonomije“, te da okrug nema nadležnosti nad ovakvim akcijama. Kontrola je izvršena na buvljaku i u nekim privatnim trgovinama. Na licu mjesta ustanovljeno je da je bilo prodaje robe bez odgovarajuće dokumentacije, korišćenje stranih sredstava plaćanja i neisticanja firme i cijene. Stranke su dobile poziv da se jave nadležnim organima radi sačinjavanja zapisnika i utvrđivanja činjeničnog stanja. Dio zaplijenjene robe predat je firmama u Subotici i Somboru, dok je veći dio bio spremljen u skladište „Meteora“. U akciji je, prema riječima Božinovića, obavljeno 533 kontrole, oduzeto robe u vrijednosti od 535.000 dinara, podnijeto 162 prijave sucu za prekršaje, te pokrenuto 14 upravnih postupaka zbog neisticanja firme, dok je 13 proclavaonica zatvoreno. Također, izrečeno je mandatnih kazni u vrijednosti od 6.800 dinara, oduzeto 3.812 DEM, 1.000 ATS i 50 SFR. Ovakvih akcija i dalje će biti „radi ekonomskog oporavka zemlje“, a bilo ih je već u Novom Pazaru, Beogradu, Vršcu, Novom Sadu... Božinović je, na kraju, zamolio odbornike da Skupština ne donosi obvezujuće odluke prema okrugu, jer on (okrug) nema nadležnosti kod ovakvih slučajeva.

Blaško Gabrić (SSJ) prvi je reagirao na izvješće načelnika i to tako što je rekao da nema ništa protiv inspekcije, ali protiv haračlija itekako. Po izvješću g. Božinovića da se zaključiti da su inspektori normalno obavljali svoj posao što je u suprotnosti s onim što se stvarno događalo 16. prosinca. Buvljak je, prema Gabriću, nužno zlo, a država je, pored postojećeg, uvela i vlastiti embargo prema svojim građanima i to predstavlja granu koju si sami siječemo. U ovim racijama stradaju „najpošteniji šverceri“, dok pravi kriminalci prolaze nekažnjeno. Ljudevit Vojnić Tunić (NSS) je podsjetio na dvojni kriterij države: kada im je u interesu opravdavaju i dopuštaju svojim građanima „snalaženje“ (nabavka nafte u poljoprivredi), a kada im je potreban novac pozivaju se na pravnu državu. Prema njegovom mišljenju „sive ekonomije“ ili može ili ne može biti. Jelena Prčić (DSHV) se zapitala postoji li mogućnost „kontrolne nad kontrolom“ inspekcije. Gábor Kudlik (DZVM) je također istaknuo dvojni aršin države glede „sive ekonomije“ i zapitao u kojim će se proclavaonicama pojaviti artikli koji su oduzeti građanima. Bela Tonković (DSHV) zamjerio je da je od strane načelnika pročitao suhoparan birokratski odgovor koji nije odgovorio na najbitnija pitanja. Također je podsjetio da je striktna kontrola podrjetta robe tehnički neizvodiva, a da za to već postoji carina. „Tko mi garantira da sutra na tržnici i ja neću tako proći?“ – zapitao je Tonković. Ono što je učinjeno na buvljaku kosise s 168. članom Krivičnog zakonika Srbije o upotrebi fizičke sile, te je stoga zatražio da se naloga-davac ove akcije suspendira, te da se protiv njega pokrene postupak za utvrđivanje odgovornosti. László Németh (SVM) kazao je da ne vjeruje da je ovo urađeno u cilju oporavka privrede, te da je ovakvim činom ugrožena pravna sigurnost građana, kao i da to baca ljagu na lice MUP-a. Predložio je da komisija sačinjena od odbornika bude na licu mjesta kada se vrši racija. Duško Stipanović (SPS) pozvao je da se oštećeni građani, „ukoliko je bilo kršenja ljudskog dostojanstva“, obrate nadležnim institucijama. Gradonačelnik József Kasza istaknuo je da je nesporno da ima nelegalne trgovine, ali i da država ima dva aršina: jedan prema buvljaku, a drugi prema

ostalima. Postavio je pitanje zašto sličnih aktivnosti nije bilo kod preprodaje benzina kod granice na Kelebiji i Horgošu, što je s trgovinom drvima, ugljenom... na mlječnoj pijaci, trgovinom cigaretama na ulici od koje i milicija ima koristi tako što ih i sama kupuje ili uzima. Također je zapitao što je s legalnim švercom uz potvrde ministarstava, trgovinom alkoholom i u vezi s tim, zašto je Momčilo Rajić na slobodi? U grad dnevno stigne 15-20.000 ljudi, a za njima ostaje gomila smeća što je najveći problem komunalne organizacije. Na to je reagirao g. Stipanović, istaknuvši da je prodaja goriva „nelegalna, ali potrebna“, te da se sinkroniziranom akcijom treba obezbijediti lokacija za prodaju švercanog goriva. Branko Pokornić (GPS) predložio je da bi se problem buvljaka trebao rješavati plaćanjem pristojbe na promet što bi obezbijedilo znatna finansijska sredstva, a izbjegli bi se i slični nemili događaji. Na to se nadovezao Blaško Gabrić, podsjetivši da se ranije naplaćivala tzv. „trošarina“ na ulazima u grad, a da bi se isto to moglo učiniti i na tržnici. Zatražio je da država i po 9. puta uzme porez od građana, ali da im dopusti da se (i) na tržnici osjećaju kao ljudi. Mihály Szecsei (SVM) je istaknuo da se prema Subotici primjenjuje diskriminacijski odnos, te da ova država svakoga člana treba vršiti racije i to na svim mjestima.

Druga točka dnevnog reda bila je posvećena povećanju cijene grijanja. Blaško Gabrić se nije složio s povećanjem od 64%, jer je nelogično da pored vlastite nafte mi moramo kupovati energente. Momir Prokić (SRS) složio se s povećanjem cijene, ali je zatražio da se „Toplana“ obveže da temperatura ne smije biti niža od 19 °C. Tomislav Veljković (SPS) upozorio je da najveći broj korisnika usluga „Toplane“, prije svega stanovnici „Prozivke“, neće moći platiti predstojeće povećanje, te da se u budućim materijalima treba nalaziti kalkulacija uračunata u cijenu. Rodoljub Đurić (SPS) složio se da potrošači trebaju platiti višu cijenu grijanja ako se energenti nabavljaju na slobodnom tržištu, ali da ima dosta nejasnoća oko kalkulacije cijene. Direktor „Toplane“ Tibor Loboda obrazložio je odbornicima povećanje cijene. Od siječnja cijena grijanja iznosi 0,95 dinara po m², a povećanje će uslijediti i od veljače. Ukupno uzevši, povećanje cijene grijanja za ovu grijnu sezonu iznositi će 32%. Prošle sezone „Toplana“ je uz ovu cijenu zabilježila gubitak od 1.000.000 dinara što je dovelo do toga da je nedostajalo sredstava za remont. Danas je na sistem „Toplane“ priključeno 8.700 stanova, a oko 150 je u veoma kritičnom stanju. Ipak, „Toplana“ se obvezuje da će najniža temperatura ubuduće u stanovima iznositi 19 °C.

Zlatko Romić

In memoriam
EUGEN VERBER

U Beogradu je 1. januara 1995. godine posle duže bolesti preminuo **EUGEN VERBER**, istaknuti glumac, reditelj, dramaturg, pesnik, novinar i urednik, prevodilac sa sedam jezika, naučni radnik i edukator, a za Jevrejsku zajednicu, njen uvaženi, voljeni i istaknuti član.

Rodjen 25. januara 1923. godine u Subotici, svoje školovanje započeo je u rodnom gradu da bi ga nastavio i u Novom Sadu i na taj način stekao versko vaspitanje i obrazovanje ne samo u školi, nego i u roditeljskom domu i jevrejskim verskim školama. Kroz takvo školovanje potiče i njegovo znanje mnogih jezika, koja su mu mnogo koristila u naučnom i prevodilačkom radu.

Pokojni Verber, koga su svi članovi Jevrejske zajednice zvali čika Mojše, a njegovi Subotičani Jenci bači, naročito se zalagao na edukativnom radu sa mladim članovima Jevrejske zajednice na teritoriji čitave bivše Jugoslavije. Njegova interesantna predavanja plnila su pažnju i mladih i starijih i njegovi dolasci u Suboticu sa radošću su očekivani.

Tokom svog plodnog radnog veka postao je član Udruženja književnika Srbije, Udruženja književnih prevodilaca Srbije, Srpskog PEN-a, redovni član Svetskog društva jevrejske nauke i član Svetskog saveza za hebrejski jezik i kulturu.

Najistaknutija dela u oblasti prevodilaštva su „Talmud“ koji je objavljen u „zapadnoj“ ijekavskoj varijanti dva puta u izdanju ugledne izdavačke kuće „Otokar Keršovani“ 1981. i 1982. godine i dva puta u ekavskoj varijanti u izdanju BIGZ-a. Prvo izdanje Talmuda razgrabljeno je za pet nedelja, a tiraž je iznosio 6.000 primeraka. Inače Talmud spada u osnovni kulturni fond čovečanstva i u vreme objavljivanja Verberovih prevoda uspeo je da zadovolji nastalu kulturnu glad za temeljnim znanjima jevrejske civilizacije.

U toku 1969. godine provodi nekoliko meseci u Izraelu u istraživačkom radu i putuje za Kumran, gde su u zabitim pećinama kamene pustinje još davne 1947. godine od strane pastira pronađeni čuveni Kumranski svići.

Prvo izdanje prevoda Kumranskih zapisa pod naslovom „Kršćanstvo prije Krista?“, objavljeno je u Zagrebu 1972. godine i takoreći preko noći razgrabljeno. Nakon ovoga, radeći godinama na kompletnom prevodu, preveo je sve pronađene svitke i uz obimne kvalitetne komentare objavio pod naslovom „Kumranski rukopisi“ 1983. godine da bi za ovo delo dobio i nagradu „Miloš N. Đurić“, za prevodilaštvo.

Takode je preveo Jevrejske bajke (1978), napisao i pričao Biblijske priče (1988), za koju je dobio nagradu „Buki Tinci“ od Saveza jevrejskih opština Jugoslavije, da bi 1993. godine zadovoljio nastalu potrebu za jevrejskim edukativnim materijalom i napisao priručnik „Uvod u jevrejsku veru“.

Svojim znanjem iz judaistike zaslužan je za vaspitanje mnogih generacija.

Njegovim odlaskom nastao je nenadoknadiv gubitak na samo za Jevrejsku zajednicu, nego i po kulturni život svih nas.

Mira Poljaković

Nakon smenjivanja urednice Gordane Logar

ŠTO ĆE BITI S „BORBOM“?

Već nekoliko dana u Beogradu se prodaju dvije „Borbe“. Jedna je ona stara, lišena svih prava i poseda, a druga je „legalna“, koju nakon smenjivanja Gordane Logar trenutno uređuje republički ministar informiranja Dragutin Brčini. „Borbi“ je, osim toga, bankovni račun zamrznut.

Provedbu odluke o promjenama u jednom nezavisnom dnevnom listu na srpskom jeziku u Srbiji ne ometa niti kontuzija sudskih organa tko takvu odluku može donijeti: savezna Vlada ili Skupština.

U razgovoru koji je u programu na srpskom jeziku emitovala londonska radio-postaja BBC 28. prosinca, Gordana Logar kaže:

– Sudski izvršiocu su nas danas obavestili da „Borba“ DD više ne postoji, odnosno da je njihovo pretvaranje u deoničarsko društvo bilo nelegalno. Sudsko veće će za dan – dva imenovati likvidacionog upravnika, a do tada posao urednika obavlja Dragutin Brčini.

Po tumačenju naših pravnika, sve dok likvidacioni urednik nije imenovan, mi imamo pravo da izdajemo novine, i zato sada izlaze dve „Borbe“. Ova nova koristi i naše zaglavlje, pa čak i natpis „nezavisni politički dnevnik“, a naša paralelna ili prava „Borba“ prodaje se po ulicama.

Na pitanje koje će korake poduzeti redakcija, smijenjena urednica je odgovorila:

– Postoji tri predloga. Prvi je da svi izađemo iz nove organizacije i odemo na biro rada, drugi da joj se svi priključimo i momentalno stupimo u štrajk, treći da damo otkaze i nastavimo raditi na ulici.

O tome koliko je javnost upoznata sa događajima u „Borbi“, gospoda Logar kaže:

– Pristup medijima nemamo, i svoje argumente izneli smo jedino u emisijama televizijske stanice Studio B, Radija B-92, ali je njihov domet ograničen na šire područje Beograda. Da se u unutrašnjosti ništa ne zna svedoči i poziv koji sam dobila od Radio Užica da učestvujem u emisiji koja bi 31. decembra sumirala ovogodišnje događaje.

Redakcija BBC-a na srpsko jeziku pokušala je stupiti u kontakt i sa Dragutinom Brčinom, ali im je iz njegova kabineta rečeno da će ekskluzivnu izjavu dobiti za par dana.

U Beogradu je prethodnih dana održana i Skupština Nezavisnog udruženja novinara Srbije, na kojoj su donijete odluke o maksimalnoj pomoći staroj „Borbi“, podnošenju zahtjeva za smenjivanje saveznog ministra informisanja Ratomira Vice te republičkog ministra Dragutina Brčina, kao i upućivanju apela međunarodnim institucijama za pomoć

Udar, pa još strujni

Proračunavajući snagu strujnih udaraca, izraženih u vatima po glavi stanovnika, držeći se pri tom starog dotrajalog, ali važećeg, Omovog zakona stida, dolazimo do opipljivih i mračnih vrijednosti tamno-modrih ostavljenih bubotaka u nametnutom niskonaponskom snalaženju u životu bez struje frekvencije 3-5 herza po danu, a sve to na kraju XX. stoljeća.

Neravnomjerna učestalost njihovog davanja struje na žličice omogućit će da otpor sludnih potrošača naglo poraste na cijelih 1.000 megaoma, što je krajnja granica izdržljivosti sistema neotpornog na mrak. Takav otpor ujedno uvjetuje nekontroliranu distribuciju nezadovoljstva visokonaponske mreže obožavatelja, zamislite, struje u svim elektro pravcima i smjerovima. U naponu snage od 220 volti darivanog neredovnog snabdijevanja obećanjima i lažima, EPS je planiranu efektivnu radnu snagu strujnog udara za liječenje oboljelih od mraka i drugih mračnih tegoba sveo, zbog obveza izvoza u Hrvatsku i Makedoniju, na jedan mikroamper, što udovoljava preporučenoj liječničkoj dijagnozi za normalno življenje u ludosti obrtnog statora života u transformatoru bijede.

Za mrak, a zbog mraka, toplo i stidljivo, s prekidačem u položaju „isključeno“, ostaje srdačno strujno obećanje u kuverti nekih vrlo frekventnih profitera nesrećom. Stoga, niskonaponski zahtjev običnog priključka na mreži osobne nemoći leži u ladici ostavljen ad acta, kao za otporno strujno kolo nepristupno. Time je jaki strujni pokret otpora ostavljen na cjedilu distribucije srama.

Proroštvo, jačine jednog gigaampera, stanovitog kilovatnog glazbenog djelatnika iskazanom u važećem elektrodistributivnom strujnom stihu „mrak, mrak totalni je mrak“ počelo se tako silom neprilika, unatoč velikom otporu, snažnim naponom ostvarivati. Napon snage otpora lagano nestaje, baš kao i kraj godine ove bez struje.

Tomislav Žigmanov

Bela Ivković, predsjednik KUD „Bunjevačko kolo“

(O)ČUVATI KULTURNU BAŠTINU

Način financiranja kulturno-umjetničkih društava nije sustavno riješen, i mi od države ne dobivamo ništa. • Dogovorili smo se da prva manifestacija u okviru obilježavanja obljetnice bude svečana skupština, koja će se održati na dan osnutka, tj. 18. siječnja. • Trudimo se da „Dužijanca“ bude gradska manifestacija, ali se zalažemo da organiziranje te manifestacije bude povjereno „Bunjevačkom kolu“ i smatramo da na to imamo pravo.

Nastalo iz „Dužijance“ i osnovano pred 25 ljeta „Bunjevačko kolo“ je u proteklom periodu dalo istinski i neizbrisiv trag kako u kulturnom životu bunjevačkih Hrvata, tako i cijeloga grada. U prilog tomu ide činjenica da su kroz ovo Društvo kao osnivači ili članovi prošli ili su prisutni i takve veličine kao što su Balint Vujkov, Matija Poljaković, dr. Vinko Perčić, Lazar Merković, Vojislav Sekelj, Ivan Balažević, Ago Skenderović... „Bunjevačko kolo“ je od osnutka predstavljalo ključnu instituciju u kojoj se pohranjuje najšarolikija riznica narodnog blaga, ali i stjecište okupljanja raznolikih ideja i pravaca u književnom i likovnom izrazu. Danas je ta njegova uloga možda još očitija i značajnija, i bez obzira na prilike vjera u bolje razumijevanje hrani entuzijazam ljudi koji su dragovoljno okupljeni u ovoj instituciji. O povijesti stvaranja „Bunjevačkog kola“, te o prilikama danas za „Zig“ govori Bela Ivković, odvijetnik iz Subotice koji je bio jedan od osnivača Društva, a danas se nalazi na njegovom čelu.

Ove se godine navršava 25. obljetnica postojanja KUD „Bunjevačko kolo“. Kako je došlo do osnutka i kako ocjenjujete rad Društva u proteklom periodu?

B. I.: S organiziranim pripravama za osnutak našeg Društva počelo se 14. prosinca 1969. Skup od 56 ljudi, uglavnom visoko obrazovanih, proglasio je Inicijativni odbor za osnutak hrvatskog kulturno-umjetničkog društva. Nakon saslušano uvođenog izlaganja svea i književnika Balinta Vujkova i diskusije, izabrana je Radna grupa na čelu s g. Nacom Zelićem, koja je zadužena pripremiti Pravila budućeg Društva i sve ostalo, sukladno s uvodnim izlaganjem i diskusijom, a što je bilo potrebno za osnutak. Inicijativni odbor se okupio još 30. prosinca 1969. s još 4 nova člana, a Radna grupa je na svoja dva sastanka 18. prosinca 1969. i 7. siječnja 1970. izvršila svoju zadaću. Sve je bilo spremno, i 18. siječnja 1970. održana je Osnivačka skupština.

Što se tiče ocjene rada Društva, bilo bi neskromno a možda i neobjektivno da se na brzinu da neka ocjena, s obzirom da za ovih 25 godina nisam bio jednako aktivan, iako sam i ja jedan od osnivača. Jedan od ciljeva naše proslave ove obljetnice je i to da kroz razne manifestacije svih naših sekcija osvježimo sjećanja na našu povijest, prikazemo sadašnjost i projiciramo budućnost. Tek na kraju, uz sudjelovanje više ljudi, mogla bi se dati jedna objektivnija slika uspoređujući razne periode našeg Društva. Iz istih razloga Organizacijski odbor za proslavu 25. obljetnice je za završne manifestacije odložio i dodjelu raznih priznanja i pohvala.

Dokumentacija je sačuvana

Društvo je dobilo značajna priznanja, bilo je dosta turneja. Jeste li zadovoljni postignutim?

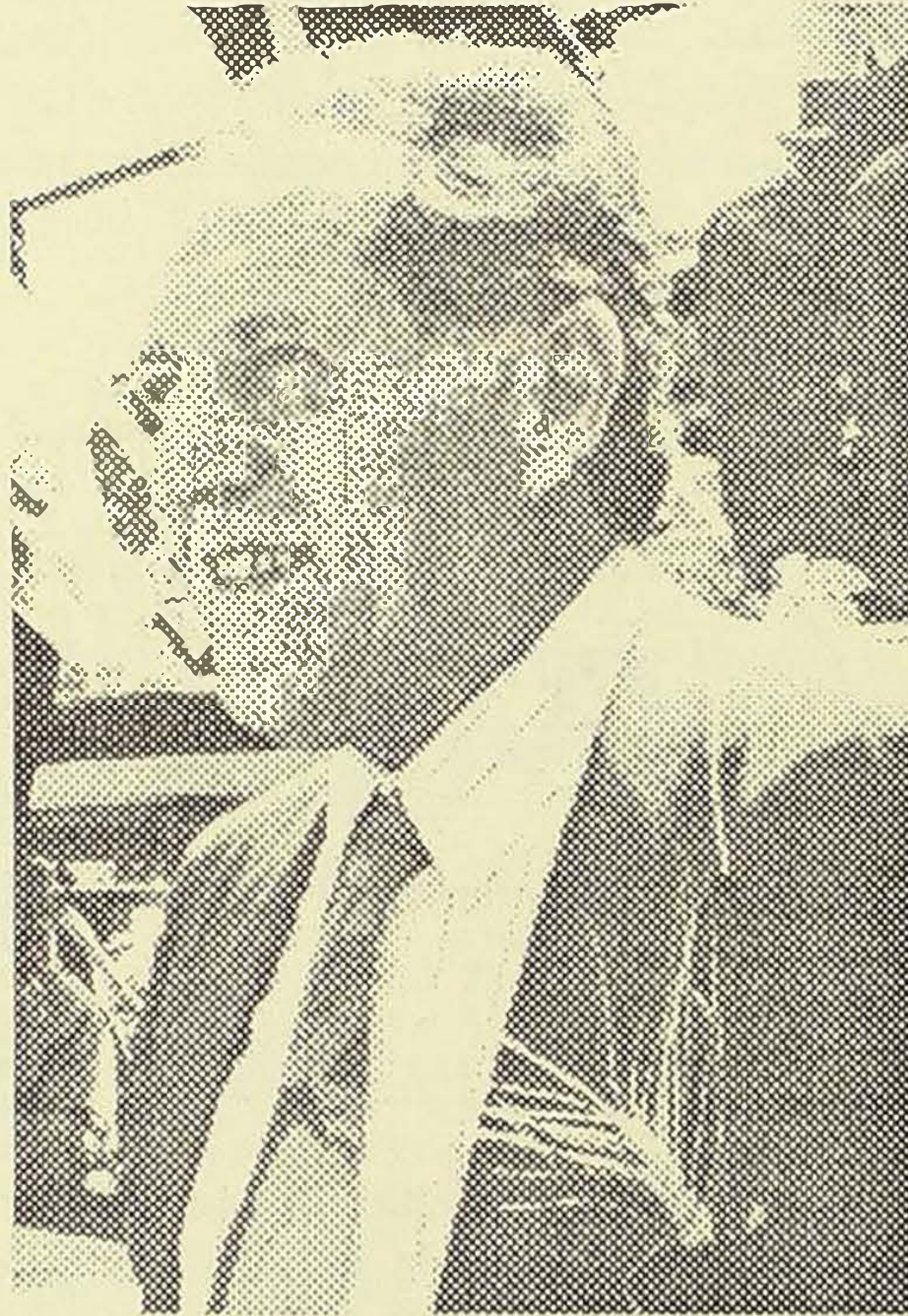
B. I.: Kad se već ipak u puštamo u taj posao, mogu reći da „Bunjevačko kolo“ ima zaista puno i veoma značajnih priznanja. Bilo je tu općinskih, regionalnih i državnih smotri na kojima smo mi bili „pretplatnici“ na nagrade. Gostovali smo po cijelom bivšoj Jugoslaviji: bili smo na Vukovom saboru u Tršću, na smotrama folkloru u Zagrebu, Đakovačkim vezovima, Vinkovačkim jesenima... i naši nastupi su uvijek bili veoma zapaženi i toplo primljeni. Bilo je brojnih turneja po inozemstvu. „Bunjevačko kolo“ je gostovalo u mnogim zemljama Europe: Španjolskoj, Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj, Švedskoj... gdje su se gostovanja ponavljala svake druge godine, a u Mađarsku smo odlazili i odlazimo više puta u godini.

Što se zadovoljstva tiče, tu se ipak mora znati još nešto: sve je ovo uglavnom aktivnost naše folklorne sekcije i tamburaškog ansambla. Osnivači su htjeli, a i mi to želimo, i u Statutu nam piše da je cilj Društva čuvati

ukupnu kulturnu baštinu, a ne samo glazbu i ples. Mi nismo folklorni ansambl, već kulturno-umjetničko društvo koje bi radi toga moralo više činiti na stvaranju boljih uvjeta za rad i u ostalim kulturnim granama.

Je li sačuvana dokumentacija „Bunjevačkog kola“? Ono je osnovano iz „Dužijance“. Tko su nosioci osnivača?

B. I.: Ima dosta sačuvanih dokumenata na temelju kojih će se moći pručavati sve u vezi s osnutkom i u vezi s ranijim godinama, a ima i dosta naših članova koji pamte te događaje. Nadamo se da ćemo u okviru izrade Godišnjaka „Bunjevačkog kola“, koji će ovoga puta u cijelosti biti posvećen 25. obljetnici, detaljno prikupiti, obraditi i objaviti sve što je u vezi s osnutkom. Točno je da se određena grupa okupila tijekom 1968. i 1969. oko „Dužijance“ i to one „gradske“, tj. „civilne“ dužijance. Uvidajući potrebu da se osnuje jedna stalna institucija koja bi vodila skrb i o „Dužijanci“, ali i o ukupnoj kulturnoj baštini i stvaralaštvu bunjevačkih Hrvata, prišlo se osnutku „Bunjevačkog kola“. Prvih godina nakon osnutka „Bunjevačko kolo“ je bilo organizator „Dužijance“ i ona je postala stalna manifestacija Društva, kao i „Veliko prelo“.

Bela Ivković: „Veliko prelo i Dužijanca su naše glavne manifestacije

To postaje jasno kada se spomenu imena Balinta Vujkova, Nace Zelića, Marka Pejića, Maće Poljakovića, Paje Dulića, Grge Bačlije, Ante Pokornika, Paje Pavlukovića, Marka Skenderovića, dr. Vinka Perčića, dr. Mate Brčić Kostića...

Koliko je aktivnih sekcija u Društvu?

B. I.: Već sam spomenuo folklornu sekciju koja je bila najaktivnija za proteklih 25 godina postojanja. Bez obzira kakva su vremena bila, folklorna sekcija je bila gotovo uvijek dobra. Dobri su bili i tamburaši, iako je „Bunjevačko kolo“ nastojalo da u okviru glazbene sekcije oživi i druge aktivnosti osim tamburaškog ansambla. Povremeno je u okviru te sekcije radio zbor, škola tamburice, narodni ansambl... Veoma aktivna sekcija u Društvu je i likovna sekcija koja je dobro organizirana i broji veliki broj članova. Članovi te sekcije bili su Gustika Matković, Ivan Tikvički – Puđar i drugi. Sada su aktivni članovi akademski slikari Ivan Balažević koji živi u Novom Vinodolskom i Josip Ago Sudarević koji živi i radi u Parizu. U Subotici imamo pedesetak aktiv-

nih slikara i školu ertanja od dvadesetak mladih koju vodi Stipan Sabić. Ova sekcija stalno priređuje pojedinačne ili skupne izložbe, a poglavito moram istaknuti da su članovi te sekcije uvijek bili spremni da za „Bunjevačko kolo“ poklone svoje radove, tako da smo često gostujući, kao darove nosili slike članova naše likovne sekcije i one su ostale kao trag svih naših gostovanja. Dobra je i literarna sekcija koju sada vodi književnik Vojislav Sekelj. U okviru te sekcije organizirano se održavaju književne večeri, a tijekom protekle godine članovi te sekcije su aktivno sudjelovali u pisanju prvog Godišnjaka „Bunjevačkog kola“ i između ostalog priredili u okviru „Dužijance“ simpozij književniku Balintu Vujkovu, na kojemu su sudjelovali voditelj te sekcije, zatim književnici Lazar Merković i Milovan Miković, te Zlatko Romić, Branko Jegić i drugi. Osobito je aktivna i znanstveno-istraživačka sekcija koja organizira razna predavanja, gdje članovi te sekcije ili poznati uzvanici-predavači iznose rezultate svog znanstvenog ili istraživačkog rada u vezi s našom kulturnom baštinom i sredinom u kojoj živimo.

Samo jedan zaposlen

Kakva je suradnja s ostalim društvima?

B. I.: KUD „Bunjevačko kolo“ ima dobru suradnju s velikim brojem društava koji se bave sličnom djelatnošću kako u gradu i okolicu, tako i u inozemstvu. Poglavito se ovo odnosi na društva u Mađarskoj gdje žive bunjevački Hrvati kao što su Baja, Čikerija (Csikeria), Aljmaš (Bácsalmás), Bikić (Bácsbokod)... Vi znate da je na našoj najvećoj manifestaciji, na „Dužijanci“, prošle godine bilo 15 KUD-ova, od kojih su polovica iz inozemstva. Organizatori „Dužijance“ su npr. saznali da se natjecanje risara na stari način obavljanja risa održava u mađarskom mjestu Kecel, te su naši natjecatelji uz pratnju folklornog ansambla i tamburaša bili prisutni na natjecanju, a njihovi predstavnici uzvanici na našem natjecanju, održanom u Maloj Bosni. Imali smo dobru suradnju i s više društava po inozemstvu. Međutim, to je sada zbog embarga i svih ovih događaja, nađam se, samo privremeno prekinuto.

Je li Društvo dovoljno kadrovski osposobljeno na profesionalnoj razini?

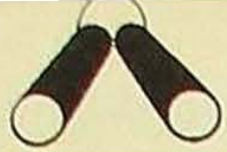
B. I.: Imamo samo jednu zaposlenu osobu, a to je naša domarka. To jest važna služba, ali je nedovoljno za normalan rad. Honorarno rade knjigovoda, garderober i nekoliko lica koji se bave obukom mladih „folkloraca“. Svi ostali koji dolaze i rade u „Bunjevačkom kolu“ su volonteri.

Na koji se način financirate, i ima li tu pomoći od strane društva?

B. I.: Način financiranja kulturno-umjetničkih društava nije sustavno riješen, i mi od države ne dobivamo ništa. Poznato nam je da pojedina društva dobijaju i izvan sistema, a čitamo zahvalnice za darove nekih ministara, ali mi, izgleda, još nismo na redu. Ili reda uopće nema. Moram reći, istini za volju, da je, recimo, „Dužijanca“ gradska manifestacija a da smo mi kao glavni organizator te manifestacije od općine dobili sredstva za financiranje pojedinih aktivnosti i manifestacija. Zbog teške gospodarske situacije jedno vrijeme nismo prikupljali ni članarinu, ali su pojedinci, koji su to mogli, uvijek pomagali i za razne naše manifestacije, kao i za stalni rad našli su se pokrovitelji. Mi smo se trudili da se u te mogućnosti uklopimo.

Vjerojatno raspolazete značajnim brojem nošnji, umjetničkih slika, knjiga i drugog etno-materijala. Jeste li u mogućstvu prikazati to široj javnosti?

B. I.: Imamo zaista veliki broj nošnji, i to napose bunjevačkih, ali i nošnji ostalih naroda koji s nama žive u ovom kraju, kao i nošnje

iz Srbije, Crne Gore, Hrvatske, Bosne, Slovenije, Ukrajine itd. Moram ipak reći da se te nošnje upotrebom troše, a da sacla nismo u mogućstvu povećati taj fundus ili ga obnoviti. Ipak, dogodi se ponekad da nam netko po povoljnoj cijeni ponudi narodnu nošnju ili nam je dariva. Takotler imamo malu zbirku umjetničkih slika, uglavnom naših slikara, ali, kao što sam već rekao, to je uglavnom jedino što možemo darivati u susretu s drugim društvima ili pojedincima, pa se i to na taj način „troši“. Knjižnica je tek sada u početku stvaranja. Prikupljamo višak knjiga iz kućnih knjižnica i to ne ide tako loše, pa smatramo da ćemo uskoro imati jedan lijep broj knjiga. Sto se tiče etno-materijala, tu nemamo ničega značajnijega.

Na koji ćete način obilježiti obljetnicu postojanja?

B. I.: Predstojećiu obljetnicu želimo obilježiti na način koji bi objektivno i ravnopravno prikazao ukupnu djelatnost „Bunjevačkog kola“ od osnutka do danas. Radi toga smo obrazovali Organizacijski odbor za proslavu u čiji sastav su ušli članovi Predsjedništva na Osnivačkoj skupštini, svi dosadašnji predsjednici Društva, te članovi sadašnjeg Predsjedništva i predstavnici općine.

Dogovorili smo se da prva manifestacija u okviru obilježavanja obljetnice bude svečana skupština, koja će se održati na dan osnutka, tj. 18. siječnja 1995. Koristim ovu priliku da preko vašeg lista na sjednicu pozovem sve bivše i sadašnje članove „Bunjevačkog kola“, kao i sve njegove prijatelje. Svečana sjednica će se održati u svečanoj vijećnici Gradske kuće na mjestu gdje je Društvo i osnovano. Početak sjednice zakazan je za 17 sati.

Druga manifestacija koja nam uskoro predstoji je zajednička sveta misa za pokojne i žive članove Društva, koja će se održati u katedrali 22. siječnja u 18. sati.

Daljnji tok proslave obavljao bi se uglavnom po sekcijama tako što bi svaka od aktivnih sekcija kroz više nastupa nastojala prikazati svoj raniji i sadašnji rad. Literarna sekcija npr. održala bi posebnu književnu večer za bivše članove te sekcije, a među njima su i Balint Vujkov, Maća Poljaković, Ivan Pančić i drugi. Zatim, opet jednu večer posvećenu aktivnim stvarateljima, članovima te sekcije. Ove književne večeri bi se možda ponovile u okolnim naseljima i na gostovanjima u inozemstvu. Slično bi uradili i u okviru likovne sekcije, folklorne i glazbene. Bilo bi lijepo kada bi npr. naš dugogodišnji rukovodilac tamburaškog ansambla prof. Lazo Malagurski mogao okupiti sve tamburaše koji su „prošli“ kroz „Bunjevačko kolo“ i održati zajednički koncert. Namjeravamo održati više folklornih nastupa gdje bismo pokušali animirati i veterane da, ukoliko su spremni, zaigraju ili barem da se druže s mladom generacijom. Izrada detaljnog obilježavanja naše obljetnice po sekcijama je u tijeku, a vodi ga naš dopredsjednik g. Lazo Vojnić Hajduk. Nadamo se da će taj program već na svečanoj sjednici biti poznat. Sve što se u narednom periodu do jeseni bude događalo u „Bunjevačkom kolu“ bit će u znaku naše obljetnice.

Poželjni i vjernici i ateisti

„Bunjevačko kolo“ je nosilac organizacije „Dužijance“, mada se svake godine pojavljuju stanoviti problemi. U čemu je spor?

B. I.: Trudimo se da „Dužijanca“ bude gradska manifestacija, ali se zalažemo da organiziranje te manifestacije bude povjereno

„Bunjevačkom kolu“ i smatramo da na to imamo pravo, jer je Društvo i nastalo iz „Dužijance“ i osnovano je da joj služi. Stalo nam je da žetelačke svečanosti, kao običaj koji je preuzet iz našeg naroda, bude što bogatiji i sadržajnije proslavljen. Problemi su najčešće u tome što pojedinci ili grupe koje nemaju puno veze s našom kulturnom baštinom žele da se i ovaj naš običaj ugasi. Poznato vam je npr. da je tijekom 1993. objedinjeno slavljenje „erkvene“ i „gradske“ „Dužijance“ i optuživani smo da smo je klerikalizirali. O čemu je zapravo riječ? Velik dio kulturnog života i stvaralaštva u prošlosti u kršćanskom svijetu vezan je za crkvu. Napose kada je u pitanju tzv. narodno stvaralaštvo. Ako želimo tu kulturnu baštinu sačuvati u izvornom obliku, onda je ne smijemo trgati iz baštine iz koje je nikla i rasla. Danas nema nijedne vladajuće ideologije ili utjecajne političke stranke koja traži da joj članovi budu nevjernici ili protivnici crkve, i nema potrebe da se ti običaji, kao dio kulturne baštine „čiste“ od crkvenog ili vjerskog dijela. „Dužijanca“ ima svoju duboku duhovnu, ali i folklornu stranu. Normalno je da su ratari po uspješno okončanoj žetvi osjetili potrebu da se zahvale Bogu, da se okite, zapjevaju i zaigraju, da bolje pojedju i više popiju. Duhovnu stranu „Dužijance“ naš Blaško Rajić organizirano je počeo slaviti 1911., a od 1968. gore pomenuta grupa iz koje je niklo „Bunjevačko kolo“ slavi i „gradsku“ „Dužijancu“. Mi smo samo pomogli da se danas, kad su za to ispunjeni uvjeti, spoji ono što po naravi jedno drugom pripada. Stvar je pojedinih sudionika ili promatrača da se sami slobodno opredijele kojoj manifestaciji će prisustvovati: na njivi ili u crkvi, na trgu, u kolu ili u kavani, ili pak na književnoj večeri ili izložbi slika kao plodu duhovne nadgradnje potaknute i nastale pod dojmom žita, žetve ili „Dužijance“.

Dobra suradnja s crkvom još ne znači da tražimo da svi naši članovi budu vjernici, jer su nam jednaki i oni koji to nisu. Mi isto tako želimo suradnju i s drugim društvima, državnim ustanovama, političkim strankama, ali je ta suradnja moguća samo ako su pojedini ciljevi koje želimo ostavirati isti i ako tom suradnjom ne gubimo našu samostalnost i ravnopravnost svih članova „Bunjevačkog kola“, bez obzira pripadaju li nekoj od navedenih organizacija. Po našem mišljenju spora ne bi trebalo biti.

I „Veliko prelo“ je također vaša „tekovina“. Recite nam nešto i o njemu.

B. I.: „Dužijanca“ i „Veliko prelo“ su naše glavne manifestacije. „Veliko prelo“ je „Bunjevačko kolo“ preuzelo od negdašnjeg „Pučke kasine“, i mi se trudimo da svake godine u pokladno vrijeme kada se po čitavom svijetu održavaju slične manifestacije i karnevali, okupi i naš svijet po našem starom običaju. Ove će se godine prelo u „Bunjevačkom kolu“ održati u subotu, pred „Marin“, 28. siječnja 1995.

Kakvi su vam planovi za budućnost?

B. I.: „Bunjevačko kolo“ je društvo koje ima svoju prošlost, sadašnjost, ali i budućnost. Nakon ove obljetnice počet ćemo se baviti ovim posljednjim. Nadam se da će se uskoro smiriti političke prilike, te da će se stvoriti bolji uvjeti za normalan rad i veće razumijevanje. Mislim da ćemo u periodu koji dolazi imati više pomoći i stoga mislim da možemo planirati stvaralački bogatiju i bolju budućnost.

Zlatko Romić

Iz penzionerske beleznice

Pasja braća

Imam jednog malog i odanog psa. Bez pedigrea, starog, jako starog, jednookog, olinjalog i neuglednog mešanca. Taj moj pas ima jedan izuzetan dar, ima nepogrešiv instikt. Na Dan penzije (samo na taj dan) u stopu me prati kad krenem u grad. Sve do banke. Onda me strpljivo čeka, onoliko koliko već treba. Ali, uvek mu se isplati. Uvek ga obradujem. Obradujem i sebe – kupim kilogram kostiju i onda, kada se vratimo kući, to pravedno podelimo. Dok ja svoj deo kuvam sa malo soli i šargarepe, on svoje kosti gloče i gleda me onim svojim jednim okom zahvalno i – bratski.

Ovu priču, zabeležio sam prošle godine, baš nekako u ovo doba. Sada, moj mali verni pas više nije živ. Biologija radi svoje. Naravno, nije sahranjen (ne daj bože!) o državnom trošku. Uostalom pasje sahrane nisu skupe. Još nešto, ova priča je možda u nekom (ernom?) smislu, tako... „zgodna“. Ali nikada ne bih želeo da, samo zbog njene aktuelnosti, bilo kada i bilo gde bude – zapažena ili pomenuta. Priznajem, ipak se malo bojim. Bojim se baš te njene moguće – aktuelnosti.

Marko Subotički

Kroz tuđe srce vodi pravi put, ko drugačije putuje prolazi kroz tamu

Automobil juri ko zna gde, deca se vraćaju iz škole zaokupljena svojim maštarijama. A nenaznačen semafor svojim žutim treptajima nikoga ne upozorava.

Razdragana mladost prekinuta nepažnjom i nemarom. Poželi da je java samo ružan san. Budenje počinje u okruženju belih mantila. Nepoznata, užurbana lica pobeđuju strah od još većeg bola.

Grč na licu popušta tek sa odlaskom na odeljenje. Jednostavan i topli pristup malom pacijentu pomaže detetu da lakše prihvati situaciju. Neposredna, gotovo porodična atmosfera bolesničke sobe dopuna je standardne terapije. Zalaganje osoblja odeljenja prevazilazi profesionalni nivo (da ne spominjemo plate i moduse preživljavanja). U uslovi- ma čiju manjkavost vidi i običan laik čine čuda. Dotrajali bolesnički kreveti postaju čarobni, a u dečjim očima počinju da plamte lepši snovi.

Ova priča (a možda i bajka u uslovima našeg kontraverznog vremena) odnosi se na odeljenje Dečje hirurgije i verovatno se slična može odnositi na ostala odeljenja. Može li i treba li zdravstvo samo da vodi bitke? Gde smo tu svi mi, i šta bi trebalo uraditi?

(i. m.)

MIKI
samostalna
vodoinstalaterska radnja

da sve teče kako treba

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih... po zahtevu stranke od 8,00-16,00 časova

Kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

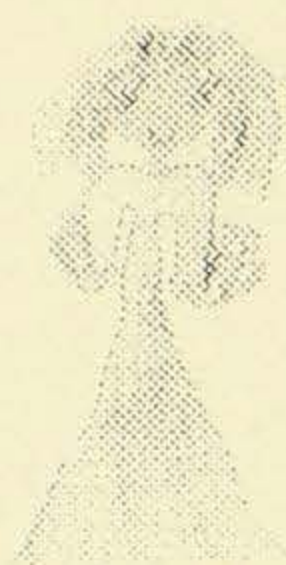

– Okom deteta –

„Jedino moja mama na slici ima mnogo novaca u kosi kada je bila snaša“

U okviru serije igara **Moje poreklo**, druga grupa igara je bila **Moja biografija**. U okviru nje deca su se upoznala sa onim što se dešavalo pre njihovog rođenja i kada su bili mali.

Mamino i tatino venčanje – deca su uživala gledajući fotografije sa venčanja svojih roditelja. Po njima, sve mame i tate su bili veoma lepi. Zatim su i sami crtali njihovo venčanje, a njihovo opisivanje tog događaja je vredno pažnje.

Tanja N. (Mali Bajmok, 7 g.): „Na svadbi je bilo lepo i veselo. Ona je bila jako srećna tada i danas je jer mama ima dve devojčice, nas i živimo u ljubavi“.

Ivana T. (7 g. M. Bajmok): „Mama i tata idu da se venčaju kod matičara, tako su mi rekli mama i tata. Onda idu kod bake, tamo su gosti i igraju kolo, muzika svira i sutra se završi svadba. Gosti idu kući a mama i tata ostaju, onda su se oni voleli pa smo se rodile ja i Maja“.

Svetlana T. (7 g. M. Bajmok): „Bila je mlada. Tata je bio mladoženja. Bilo je sve lepo. Išli su kod matičara, mama je rekla da mama voli tatu a tata mamu“.

Jasmina (7 g. Šumice): „Nisu mi ništa pričali, znam da su se slikali, poljubili, da je mama tati dala prestena a tata mami, a ja sam tad već bila u maminom stomaku. Mama je stavila naočare kada su se slikali a tata je rekao 'nećeš valjda sa naočarima da se slikaš' i mama se zbunila“.

Ivana M. (5 g. M. Bajmok): „Mama i tata su se lepo venčali, mama je igrala a tata je šetao“.

Boris A. (5 g. M. B.): „Mama i tata se nisu venčali, bili su u drugoj sobi.“

Andrea I. (6 g. M. B.): „Mama i tata stoje kod čike što ih nešto pita, ona je u belo venčanicu i deca joj nose šlajder da se ne isprlja i puno ima gostiju. Tata ima crno odelo, onako pozadi isečeno (frak prim. a.) i drži mamu za ruku.“

Maja T. (5 g. M. B.): „To su mama i tata na venčanju. Okolo ima puno gostiju, ona je obučena lepo, cveće drži u ruci, oni se sada vole a voleli su se i pre.“

Adriana (6,5 g. M. B.): „Moji mama i tata se nisu venčali, a ja bih da ih nacrtam kako bi oni izgledali kada se venčaju.“

Željko (7 g. M. B.): „Jedino moja mama na slici ima mnogo novaca u kosi je bila snaša“.

Iz ovih dečjih verbalnih iskaza se lepo može videti koliko roditelji pričaju svojoj deci i upoznaju ih sa onim šta je bilo pre njihovog rođenja. Deca su sama po sebi veoma radoznala i žele sve znati. Nemojmo im uskratiti to zadovoljstvo, smatrajući ih suviše malim za to, ili usled trke za zaradom da ne nademo vremena za njih. Jer, pored toga što želimo da im pružimo sve u materijalnom smislu, treba im pružiti sve i u duhovnom smislu, smislu njihovog pravilnog psihofizičkog razvoja. Ono što propustimo, sve one divne trenutke provedene uz svoje dete, teško možemo nadoknaditi, jer dete raste, promene u razvoju njegove ličnosti su svakodnevno evidentne, pa jednom, kada nademo vremena i osvrnemo se oko sebe, vidimo da je naše dete, od male i bespomoćne bebe postalo npr. vredan učenik i veliki pomoćnik u kući. A gde su svi oni uspesi i neuspesi, prvi korak, crtež koji je samo napravilo i svo sretno donelo da ga vidite, i ono karakteristično „a šta je to“ i „zašto“.

Treba biti uz dete što više i odgovarati im na njihova pitanja. Jer, ko će ako ne mama i tata. A to da li će oni to razumeti, prepustite njima. Verujte, iznenadićete se.

(Nastavlja se)

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Tijek karioznog procesa

U početku su oštećenja u zubu mala i bezbolna, a zatim se ona sve više produbljuju.

Kad bakterija dođe do pulpe (živac i krvna žila u zubu), nastaje upala koja čini zub jako bolnim. Najgora stvar se dogodi kad bakterije prodru kroz korijen i prijeđu u kost. Tada nastaje upala kosti i otekne.

Stomatološka kontrola

Kada ste posljednji puta bili kod stomatologa?

Ako to činite svakih šest mjeseci, moram vas pohvaliti.

Zašto?

Zato jer ste izbjegli sve bolne neugodnosti liječenja i osigurali dobro zdravlje vašeg dijela tijela. Početni kvar zuba kao i onaj uznapredovali, lako se ispere mlazom vode, a nastale rupe u zubu ispune se plombama.

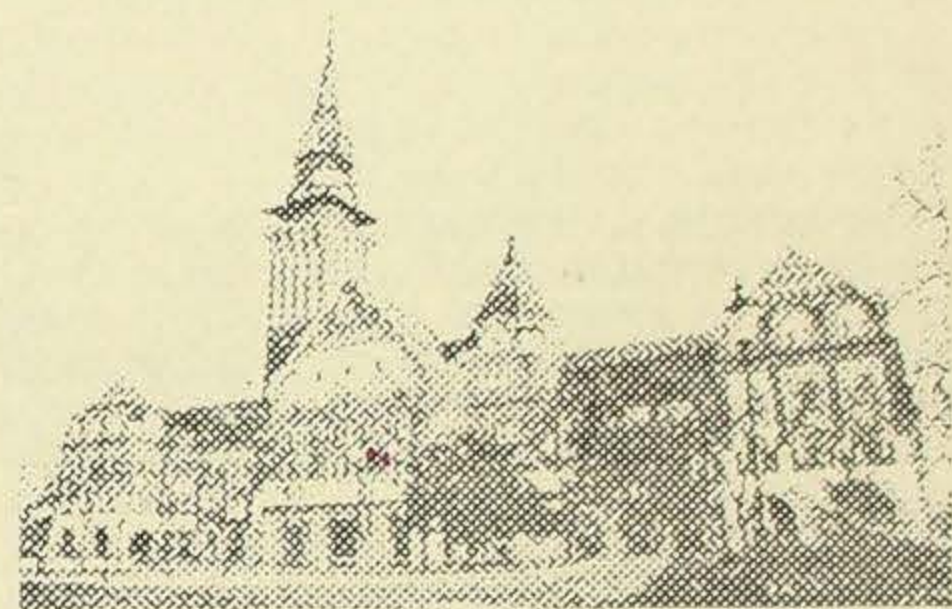
To ne boli – pa ćete ponovno rado doći stomatologu.

Održana književna večer Lazaru Merkoviću

U ratu „naučio“ čitati

U organizaciji Szabad Liceuma u čitaonici Gradske biblioteke održana je 11. siječnja književna večer pod nazivom „Između dva kamena“ (A két k közt) subotičkom pjesniku, prevodiocu i novinaru Lazaru Merkoviću.

Uvodnu riječ, posvećenu Merkoviću, održao je **Gábor Vajda**, a nakon toga su članovi „Krug Csáth“ (Csáth Kör) recitirali stihove šest soneta iz „Između dva kamena“ iz zbirke „Osame“ gosa večeri. Voditelj večeri **Károly Dudás** u ugodnom i opuštenom razgovoru svojim pitanjima i zapažanjima predočio je publici životni put kao i svjetonazore poznatog i priznatog prevodioca. Poseban osvrt posvećen je Merkovićevom odličnom poznavanju kako mađarskog jezika, tako i mađarskih pjesnika. Tako je na pitanje u čemu je veličina Attila Józsefa, Merković odgovorio da je József vlastitu bol uspio spojiti s općom, te

da je to pjesnik koji je na najjednostavniji način to uspio iskazati. Prevodilaštvo je Merkoviću obezbjeđivalo kruh, istina gorak, u vremenu kada je ostao bez zaposlenja, a tome je mogao zahvaliti činjenici da je još od djetinjstva govorio dva jezika, kao i tomu da je u vrijeme rata „naučio“ čitati i upoznao se s mađarskim pjesnicima. „Ljudi su isti – ili su loši ili su dobri. Mi, koji smo bili u logoru sjećamo se samo onih dobrih.“ – kazao je Merković, definirajući tako sebe kao čovjeka, Subotičanina, katolika i Hrvata srednjeeuropske provenijencije. Povremeno se, prisjećajući se zajednički provedenih trenutaka, u razgovor uključivao i **Mátyás Molcer**, pijanist, i tako ovoj književnoj večeri davao jedan još neobavezniji i šarmantniji ton.

U predvorju čitaonice priredena je izložba Merkovićevih knjiga, kao i dio iz zbirke bogatog opusa djela koje je preveo. Na taj su način naši sugrađani mađarske nacionalnosti odali zahvalu čovjeku koji je toliko učinio na promidžbi mađarsko-južnoslavenskog kulturnog prožimanja. (z. r.)

Iz sportske prošlosti Subotice

Začeci sportskog života i tjelesnog odgoja

Poput razvitka građanskog staleža, razvijao se i sportski život u Subotici. Začeci sporta datiraju iz perioda prve i druge trećine prošlog stoljeća. U to vrijeme u prašnjavoj i blatnjavoj varoši s trskom pokrivenim prizemnim nabijanicama, malo je tko znao za sport.

Stalnim jačanjem reformatorskih pokreta u svim segmentima življenja, u Ugarskoj monarhiji tijekom četrdesetih godina, zahvatio je maha i sportski život. Nezamislivo je da ta nova „zabava“ nije općinila i subotičku mladež, barem onu iz visokih krugova.

U revolucionarnom zanosu „četrdesetosmaša“, pitanje tjelesnog odgoja mladeži, dobilo je prednost u novoj reformi školstva. Tako je na prvom kongresu pedagoga i na-

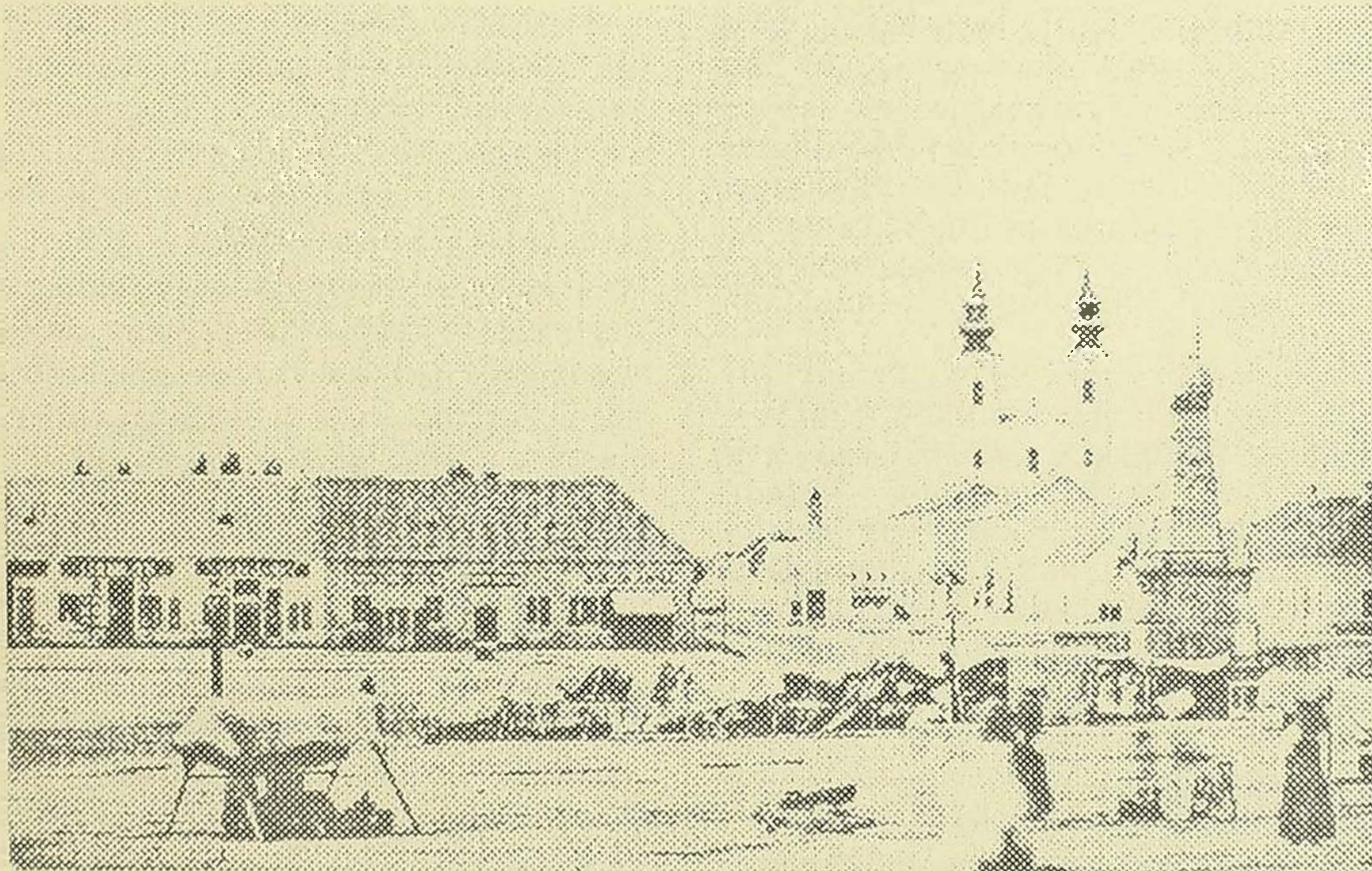
1843. – Uz zid franjevačkog samostana postojala je pokrivena kuglana u kojoj se ovaj sport mogao upražnjavati ne samo danju, već i u večernjim satima uz svjetlost lampe, kao i zimi, budući da se prostorija zagrijavala.

1844. – Osnovan je Institut za tjelesno vježbanje!

1861. – Učitelj plivanja János Pál podnio je molbu da ga tijekom ove sezone kupanja ponovno angažiraju na Paliću za učitelja plivanja.

1865. – István Pap traži od grada da mu se dodijeli teren za tjelesno vježbanje u obdaništu VI. gradskog kvarta.

1868. – U školama je tjelesno vježbanje postalo obvezatan predmet s dva sata tjedno. Pored ovih događaja značajna su bila

Glavni trg sa tržnicom u doba utrivanja (oko 1860)

stavne problematike, održanom u srpnju 1848., prvi puta donesen nastavni program po kojemu tjelesni odgoj postaje obvezatnim predmetom od vrtića do visokih škola. Ali, nažalost, ovaj kongresni zaključak u subotičkim školama realiziran je tek – nakon punih 20 godina! Nevjerojatno.

Međutim, tjelesni odgoj u subotičkim školama nije odmah našao svoje mjesto. Istina, u gimnaziji za školsku 1867/68. u nastavni program uvršten je tjelesni odgoj kao obvezatan predmet. Za nastavnika je postavljen István Pap učitelj tjelovježbe, ali u nedostatku prikladne dvorane, nastava je mogla otpočeti tek u proljeće 1868., i to na slobodnom prostoru. Mogla je samo otpočeti, – nedostajao je teren za vježbanje a i kvalifikacija angažiranog nastavnika nije odgovarala propisanim zahtjevima. Gimnazija je tek nakon 13 godina dobila kvalificiranog nastavnika tjelovježbe u licu Istvána Benedeka. Dotle su satovi tjelovježbe prolazili u igri.

Iz novijeg istraživačkog rada László Illina saznajemo za nekoliko značajnih događaja karakterističnih za ovaj period.

1825. – Osnovana je škola jahanja

„utrivanja“ (utrke konja i hrtova), koja su u stvari davala glavna obilježja ovom periodu. Ovom vrstom zabave, napose u periodu od pada revolucije do uspostave nagodbe (1867) bavili su se uglavnom pripadnici „elite“ gradskog življenja.

Pod utjecajem međustranačkih trvenja, ova zabava doživljava duboku stagnaciju. Gospodci glavna preokupacija postaje politika i politiziranje, da bi zanemarili svaku brigu za druge stvari i događaje. Ali, vremenom i međustranačka trvenja „posustaju“. Došla su mirnija vremena. Ponovno dolaze u modu „utrivanja“, poglavito utrke hrtova. Drugom polovicom sedamdesetih godina, novine sve češće pišu o slavljinama vlasnika hrtova i konja.

Ovo doba, u punom sjaju obilježavaju čuvene utrke hrtova održavane na čantavirskoj plagi u studenome, kada na zemlji više nije bilo radova.

Sve u svemu, ovo je ipak bila više zabava nego sport – ili pak preteča modernom sportu.

Ante Zomborčević

Priče o gradu

SALAŠI – SASTAVNI DEO GRADA

Jeste li se ikad zapitali kako su nastali salaši? Salaši, koji su u pesmi opevani, oni koji daju tako specifičan izgled našem ravničarskom krajoliku, koji u nacrtu Prostornog plana Republike Srbije nisu ni spomenuti kao specifičan oblik poljoprivrednog gazdinstva kao zaštitnici zemlje od eolske erozije, kao svojevrsni spomenici kulture narodnog stvaralaštva. Otkud naziv salaši? Salaš je poreklom mađarska reč, i znači stanište, mesto privremenog boravka. Interesantno je da reč, koja se u mađarskoj literaturi upotrebljavaju za ovakvu vrstu ljudsko staništa – „tanya“ – je slovenskog porekla, od reči „stanja“ stanovati, i ovaj mali primer ukazuje na to kako su mađarski i slovenski narodi već od davnine živeli u tesnoj vezi.

Neki tvrde da su salaši nastali rasparčavanjem velikih poseda feudalaca, ali to je samo deo istine. Da bismo saznali prave razloge postanka salaša treba da se vratimo u pradavna vremena, kada su polunomadski narodi živeli na ovim prostorima: Avari, Sarmate, Sloveni, Mađari. Zašto naziv polunomadski narodi? I narodi su uglavnom držali krupnu stoku, a držanje krupne stoke vezana je za vodu i za ispašu. Leti je stoka bila na ispaši, uz neki vodotok, a zimi se terala u tzv. „zimске salaše“, tj. u zimska staništa u obore i staje, da bi se sačuvali i mogli prehraniti do proleća. Vremenom ova zimska staništa su prerasila u stalno mesto boravka, jer tu su se okupljali zanatlije; kovači, kolari, štrangari, tesari, ćurčije itd. Tu je obično i lokalni vlastelin sagradio svoju kuću, tu su bili magazini za namirnice. Oko ovih zimskih salaša gajene su ratarske i povratarske kulture. Leti se stoka ponovo terala na ispašu, a privremena staništa pastira, čobana bili su tzv. „letnji salaši“. Kako se ugarska kraljevina sve više i više feudalizovala, gustina sela bila je sve veća i veća i tradicionalni način držanja krupne stoke se menjao tako da su se atari oko sela deljeni na četiri dela, a uveden je i trodelni plodored s tim da se četvrti deo atara „odmarao“, zapravo tu je vršena ispaša stoke, koja je istovremeno i dubrila zemlju. Ali došli su turski ratovi. U tim ratovima južna Mađarska je totalno opustošena, i oko malobrojnih naselja nastale su pustare skoro nepregledne. Kumani (Kuni) čija naselja su bila blizu Subotice, Kiškunhalaš, Kiškunmajša itd. narod koji se doselio pre tatarske najezde na ove prostore, obnovio je stari način držanja stoke, koji su doseljeni slovenski narodi isto preuzeli. Uoči revolucije 1848. u Mađarskoj izvršeno je oslobađanje kmetova i deljena im je zemlja. To je trenutak kada privremeni letnji salaši postaju stalna staništa sitnih zemljoposjednika, a i graničari su se posle razvojačenja prihvatili zemljoradnje i gajenja stoke kao primarne delatnosti. To je i era procvata salaša u severnoj Bački. Krupni veleposednici ustanovili su majure pored salaša, ali istovremeno imali su i kuće u gradu da prezime da budu blizu gradskog života. Ovo je kasnije postala moda tako da je svaki posednik koji je držao do sebe imao salaš, ali istovremeno i kuću u varoši. Tako je nastao jedinstveni spoj poljoprivredne okoline i grada, kojega nema nigde u svetu. Zato ih trebamo čuvati, jer to je naša prošlost, ali i budućnost.

Szabó Zsombor, arhitekta

Božićna turneja Mješovitog zbora

STARO U NOVOM RUHU

Već smo se pomalo navikli na iznenađenja koje nam upriličuju mladi kulturni djelatnici iz Tavankuta. I ovoga puta ponovno se radi o jednom nesvakidašnjem, čak i za subotičku kulturnu scenu, događaju: Mješoviti zbor HKPD „Matije Gupca” održao je malu božićnu turneju s tradicionalnim božićnim pjesmama koje su obrađene za četveroglasno pjevanje. Ovaj svoj program izveli su 4. siječnja u crkvi sv. Roke, 6. u tavan-kutskoj crkvi i 8. siječnja u „maloj” crkvi u Subotici.

Deset božićnih pjesama, koje se po ustaljenom običaju pjevaju u božićno vrijeme na misama u ovdašnjim crkvama („Radujte se narodi”, „Tiha noć”, „Kirye eleison”...), mladi Pere Ištvančić, inače član zbora, obradio je za četveroglasni mješoviti zbor.

To je razlog da ga pitamo što ga je ponukalo, te gdje je našao hrabrosti za ovakav korak. „Podstaklo me je to što su ove pisme uvik bile izvođene sa orguljskom pratnjom, a same, ko i ostale pisme, nose u sebi velike izvodačke mogućnosti koje do sad još nisu bile obrađene, ili bar meni nisu bile poznate. Zato sam se odlučio obraditi i za četveroglasni zbor i time probat otkrit jednu drugačiju mogućnost u izražavanju njevog osnova i ujedno to prinet i na publiku. Iako sam učenik četvrtog razreda Muzičke škole u Subotici moram priznat da se nisam bojo taj poso uradit. Koristio sam teoretsko znanje koje sam steko u škuli, jer sam sve pisme obradio po pravilima klasične harmonije. Raduje me što je Mješoviti

zbor tio privatit ove radove za izvođenje. To je dobra stvar, vrlo ritka za nas mlade, jer možemo praktično proverit kako to zvuči, kako izgleda, otklonit greške... Ujedno je ovo za mene veliki podsticaj za radove u budućnosti koje planiram: zapisivat i obradivat bunjevačke pisme koje su na pragu nestanka. To ne mislim samo radit za pivački zbor, nego i za tamburaške sastave jer sam član „Subotičkog tamburaškog orkestra” i ansambla „Ravnica”.

Svakako, jedan ovakav pothvat predstavlja neuobičajenu stvar i za sam zbor. Kako to da se jedan mali seoski zbor prihvatio ovoga posla? „Koliko ja znam ovo je prvi puta da je netko izveo četveroglasno božićne pjesme, i to u jednoj novoj obradi”, kaže zbororavnateljica gđica Nela Skenderović „To je sigurno bilo dovoljno da se naš zbor prihvati toga posla. Doda li se tome da je te pjesme vrlo kvalitetno obradio naš član, Pere Ištvančić, razloga je bilo i „previše”. Oduševilo me je da svaka dionica ima zanimljivu melodijsku liniju: u sopranu je ostavljena original, a sa ostalim glasovima je dopunjeno harmonijom. Tako smo dobili jednu neobičnu i lijepu cjelinu.”

Ova mala turneja bila je ujedno i prilika da se Subotičani bolje upoznaju sa ovim tavankutskim zborom jer je on do sada samo jednom nastupio u gradu. Zsigurno, tko ih je slušao upoznao je grupu mladih ljudi koji svojim djelom oplemenjuju dio svijeta u kojemu borave. A vidjeli smo, na stvaralački način. (I. Ž.)

ČETVRTO PITANJE

Da li je samo Paskal bio na mucu kad je zabeležio:

„Hteo sam da zapišem jednu svoju misao, a na hartiji je ostala samo neka rečenica; moje misli nigde ne od korova?”

Na jednom mestu u svojim *Mislama*, Paskal primećuje da prave, istinske misli nalazimo samo u samoći i tišini. Međutim, da atmosfera konverzacije čini da poneki površni i duhoviti ljudi mogu da briljiraju, kao da iz razgovora, iz prisustva drugih, izvlače neki blesak reči.

Paskal je samo zaboravio da kaže da li u tom „blesku” ima ili nema „istinske” misli.

Nije istina da je atmosfera konverzacije potrebna nekim duhovima da bi iz sebe izvukli više nego što ima u njima, isto kao što ni samoća sama po sebi ne osigurava duboke istinske misli svakom koji se osami. Reklo bi se da Paskal vrednost i istinitost jedne misli ili bezvrednost i lažnost druge misli čini zavisnim od uzvišenog ili profanog porekla njenog. Kad se neko jednako pita da li jedna misao dolazi iz te naše svete nutrine ili nastaje u vulgarnom živom kontaktu duha i duha, čoveka i čoveka, kao da je neprohodni jaz između „unutrašnjeg” i „spoljašnjeg”, između bitnog i nebitnog, po poreklu, dakle, a ne po stvarnoj vrednosti jednog misaonog sklopa, nezavisno od toga kako se do njega došlo. Ako je jabuka navela Njutna da otkrije gravitaciju, da li je gravitacija izgubila od svoje istinitosti samo zato što je njeno otkriće poteklo iz jedne proste svakodnevnice jabuke, a ne iz provalijskih dubina duše dobrog hrišćanina Njutna.

Mnogi zaboravljaju da se Njutn bavio i teološkim problemom „Prvog pokretača”, kao svaki dobar hrišćanin u njegovo doba.

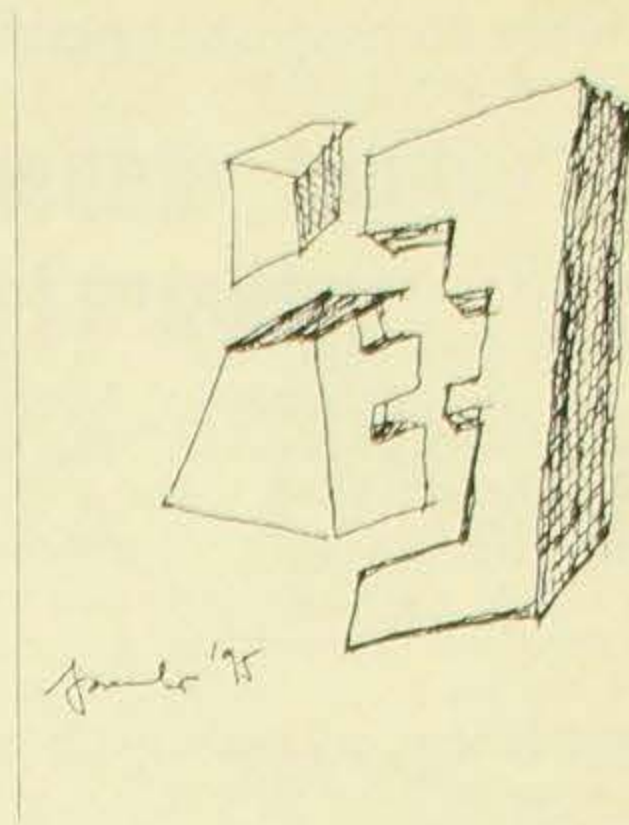
Ako čovek, hoću da kažem pisac, ne primi literaturu otrpeve, kao stvar prevashodnu i primordijalnu bez pogovora; ako mu nije najbitnija svaka reč koju je Gete ili Rembo napisao (ili rekao), kao i ona koju nije napisao (ili rekao), a koja se mora da napiše (ili kaže); ako ne primi kao svoju onu čuvenu rečenicu, Kiplingovu, ako se ne yaram: „Nestaće Britanske imperije, ali će Šekspir ostati” (dovoljno je bilo samo četrdeset godina otkako znam tu rečenicu pa da Britanske imperije nestane, a Šekspir je tu, netaknut, kako bar učeni ljudi tvrde); ako nisi u stanju da kažeš: „Literatura pre majke, pre Žane, pre trbuha” (*Bodler*); ako nemaš hrabrosti da zapišeš u svoj dnevnik: „Volim svoju ženu, ali više volim svoj roman (*Krojcerovu sonatu*)” (*Tolstoj*), onda je s literaturom za tebe svršeno.

Na kraju svake tragedije blesne sunce (ili zlato): mladi Fortimbras na kraju *Hamleta* i, iza njegovih leđa, rano jutarnje sunce; zlatna burma na Damjanovoj okrvavljenoj ruci, na krilu majke Jugovića.

Međutim, crnog i belog andela odsečene glave, strogi pogled apstraktnog morala odnosi divnim, divljim nebesima spasa.

Dve polovine njegovog astralnog tela niko neće moći da razdvoji, te će svojom ostati na zemlji, i nastaviti svoj uporedni hod, ne gledajući se, ne videći se, ne znajući čak du su zanavek sjedinjene i nedeljive.

(Iz knjige Dušana Matića „Budna noć”)

Prvo predstavljanje mladog Zbora u našem gradu

„Iuventus mariathere-siapolis” Subotici

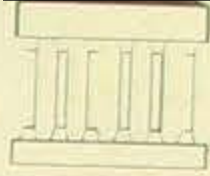
U prepunoj franjevačkoj crkvi sv. Mihovila, 4. siječnja je održan prvi subotički nastup ovoga mladog zbora najavljen njegovim novim imenom. Članovi Zbora su subotički studenti, koji su zajedno nastupali već u više navrata, tako da Mješoviti zbor „Iuventus Mariathere-siapolis” ima tradiciju stariju od svog imena. Osnivač i ravnatelj Zbora je Alen Kopunović-Legetin, student Muzičke akademije u Zagrebu, i vjerojatno jedan od najvrsnijih orguljaša u Subotici danas.

Ideja o koncertu javila se prije dosta vremena, a termin uklopljen u božićne i novogodišnje blagdane odabran je jer je to jedini kada smo svi u Subotici. Većinu izvedenih kompozicija činile su božićne pjesme, a veliku pomoć u ostvarivanju koncerta pružili su nam i solisti Tatjana Mitić, sopran i Violeta Poleksić, mezzosopran iz Beograda, te Saša Štulić, tenor iz Subotice, kaže Alen. No, osim spomenutih solista svoje solo dionice imao je i mladi Petar Kopunović-Legetin.

Raspon odabranih kompozicija bio je dosta širok, obuhvatajući djela Couperina, Bacha, Händela i drugih skladatelja iz doba renesanse, baroka i romantizma, te pučke božićne popijevke i duhovne pjesme američkih crnaca. Izvanredno izvedene arije potvrdile su kvalitetu u Subotici već afirmiranog mladog tenora, te dviju gošći iz Beograda, premda ih pravi uspjeh tek čeka. Zborske kompozicije također su ostavile snažan dojam, a osobitost većine njih bila je da impresivnost grade ne toliko na zvučnoj kvantiteti koliko na harmoniji glasova, jer već i sam razmjerno mali broj članova Zbora više pogoduje izvođenju takvih skladbi.

O tome kako je publika prihvatila nastup govori i činjenica da je Zbor čak tri puta bio pozivan „na bis”. U svakom slučaju, subotičko glazbeno nebo zasjalo je novom zvijezdom, a kulturna ponuda našeg grada postala je time ne samo bogatija već i svježija. Duh probuđen raskošnim talentom mladih obećava ne samo nastavljanje, već i produbljanje bogate glazbene tradicije u Subotici.

(p. v.)

Naš književni leksikon

Petar VUKOV rođen je u Subotici 4. XII 1941. Pesnik, kritičar, prevodilac s mađarskog. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu – grupa za jugoslovenske književnosti. Od 1972. do 1983. bio glavni i odgovorni urednik časopisa „Rukovet“. Sada radi u Gradskoj biblioteci u Subotici. U časopisima i listovima saraduje od 1962. godine. Do sada je objavio zbirke pesama: **Vidici vetrova** (zajedno sa Z. Asićem, i J. Tušakom), 1964; **Tavnom stranom oka**, 1969. i **Plamen, Lament**, 1974.

O GRADITELJU

Ko nije uredio sebe
ne može ni tle.
Ko nije izgradio sebe
ne može ni grad.

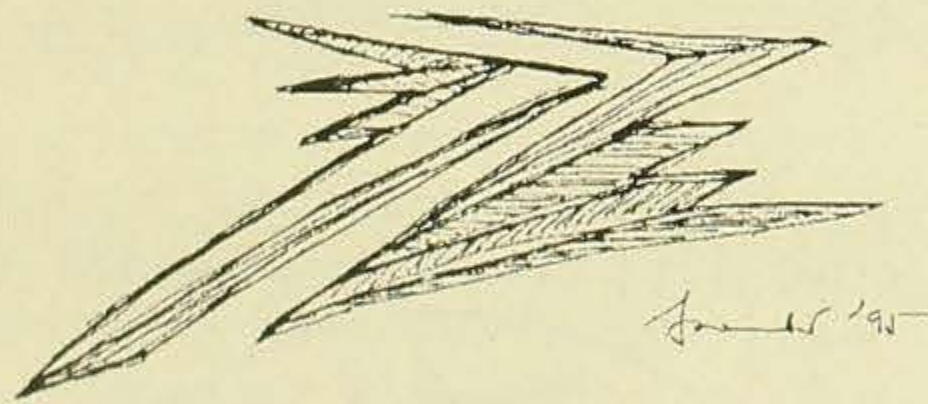
Graditelj sme da bude
samo čiji su razlomci
u skladu,
kome u duhu svetli
Veliki broj.

Taj će da sagradi grad.

Od one tvari od koje je
i sam satvoren.
Od one glazbe u koju je
i sam zatvoren.

Jer grad je kao čovek.
Grad je kao drvo.
Grad je glazba.
Glas blata
uznesen
u Broj.

Petar Vukov

BEZ NASLOVA

Pomilovaću ti kosu punu zlata
i rose,
upiću ti se u iskricе dečjih
pogleda,
poljubiću te kao prvi put
u životu,
čuvaću te ko najveću lepotu.

Adrijana DORO

Nova knjiga

ĐUMBIROM DO ZDRAVLJA

- zdraviji i mudriji život -

Krajem prošle godine iz štampe je izašla knjiga „Đumbirom do zdravlja“ Branislava Miloševića, diplomiranog ekonomiste, a u poslednjih desetak godina parapsihologa i terapeuta iz Arandelovca.

U procesu lečenja Milošević je obnovio stare i uneo neke nove metode tradicionalne medicine. Analiza efikasnosti rada ukazuje na tri dominantna faktora: terapija dumbirom i drugim prirodnim lekovitim sredstvima, ishranom kao osnovom za svaki terapijski program i sačinjavanje programa lečenja za svakog bolesnika. Ova knjiga u stvari predstavlja praktične savete za lečenje prirodnim putem.

Među nekoliko stotina bolesnika koji su zatražili Miloševiću pomoć ima i najtežih slučajeva distrofije mišića, reumatskih oboljenja, spondiloze, bronhitisa, astme... a mnoštvo izlečenih potvrđuje izvanrednu uspešnost prirodne terapije koju u svom višegodišnjem istraživačko-zdravstvenom radu on primenjuje.

Za Branislava Miloševića mnogi su saznali preko revije „Zov“, gde je odgovarao na brojna pitanja čitalaca, kao i preko svih radio stanica i odlazaka u mnoge gradove Srbije. Sa pacijentima radi u neposrednom kontaktu ali i na daljinu, putem telefona uspostavlja tačnu dijagnozu u šta su se mogli uveriti i mnogi Subotičani koji su na bilo koji način kontaktirali sa njim.

Ono što je interesantno, jeste da Milošević ne naplaćuje svoje usluge, osim korena dumbira, što mnoge navikle da razni „iscelitelji“ skupo naplaćuju, nemalo iznenađuje. Kako sam Milošević kaže: „**Da sam naplaćivao, bio bih materijalno bogat a duhovno siromašan i sigurno bih ovu moć da 'vidim' bolest na daljinu, stopostotno tačno dijagnosticiram i odredim prirodnu terapiju (a svakog bolesnika upućujem na lekarski pregled, gde se potvrđuje moja dijagnoza), verovatno zauvek izgubio**“.

Da biste i Vi a i mi više saznali o ovom načinu lečenja, kao i o samoj knjizi, Branislavu Miloševiću smo postavili nekoliko pitanja.

Šta zahteva prirodan način lečenja?

B. M.: Zahteva promenu u načinu razmišljanja i delovanja na određenim područjima čovekovog života, a to znači više vere u snagu života a ne u snagu leka. U odnosu na klijente uvek obraćam pažnju na uspostavljanje ravnoteže između duha i tela. Kada su duh i telo u ravnoteži, onda postoji zdravlje. U suprotnom, postoji bolest. Prirodna snaga živog organizma je prvi i pravi lekar. Mnoga saznanja su me osposobila da tragam za uzrokom bolesti i pružila mi mogućnost da drugima pomazem u otklanjanju tegoba bolesti: bronhitisa, astme, nesаницe, nervne napetosti, noćnog mokrenja kod dece, oboljenja debelog creva, visokog pritiska, šećerne bolesti, multiple skleroze, distrofije mišića, bolesti srea i krvnih sudova, spondiloze i kičme, reumatizma i artritisa, psorijaze i dr. U radu sa bolesnicima primenjujem svoju Integralnu

metodu koja, recimo kod oboljenja dijabetesa obuhvata upotrebu dumbirovih obloga, lečenje ishranom uz jelovnik i fizičku aktivnost.

Šta je dumbir?

B. M.: Dumbir je koren poreklom iz Indije i u lekovite svrhe se koristi preko 5.000 godina. On je u celini veoma lekovit. Upotrebljava se prvenstveno kao svež koren i kao samleveni prah prethodno osušenog korena kratkim kuvanjem za obloge kod akutnih ili hroničnih bolova. Dumbir deluje u tri pravca. On prirodnim putem povećava cirkulaciju krvi, otklanja toksine (otrove iz organizma) i regeneriše tkivo koje je napadnuto bolešću. Posle terapije nastaje potpuno opuštanje organizma.

Kako se upotrebljavaju obloge od dumbira?

B. M.: Vrećica sa dumbirovim prahom se stavi u četiri litre vode (ključale) i na tihoj vatri kuva pet minuta. Posuda mora biti pokrivena. Zatim treba ohladiti i iscediti sok iz vrećice u vodu, ponovo je zagrejati i u nju potopiti pamučni peškir. Vrućim peškirom istrljati celo telo, počev od stopala leve noge na više, završavajući sa stopalom desne, a potom staviti vruć peškir na deo tela koji treba lečiti (kolena, vrat, krsta i sl.). Stavljati novi vruć peškir svakih 2-3 minuta da koža ne poerveni. Prvi put to treba raditi samo pet minuta, ako se pojavi bol – prekinuti terapiju. Važno je znati da dumbirove obloge nikada ne stavljamo u predelu mozga, zatim na telo odojčadi i veoma starih osoba, na trbušni deo tela trudnice, na zapaljeno slepo crevo ili pluća obolela od pleumonije. Isto tako, ne smemo ih stavljati u slučajevima visoke temperature. Inače, vrećicu sa dumbirom možemo koristiti tri dana, a četvrtog je možemo iskoristiti za pranje nogu što obezbeđuje dobar san. Posle upotrebe tople dumbirove vode nikako ne leći u postelju, već se izvesno vreme kretati i biti aktivan. To umnogome povećava lekovitu delotvornost dumbira.

Koja je korisnost terapije?

B. M.: Ova terapija efikasno pomaže kod akutnih ili hroničnih bolova i to kod reumatizma, artritisa, bolova u leđima, grčeva u stomaku, zubobolje, zapaljenja jetre i bubrega, astmatičnih napada i dr. Obloge od dumbira su posebno delotvorne u razlučivanju naslaga masnoća, proteina i minerala što je utvrđeno kod kamena u bubrezima i žučnoj kesici, kod cista na dojčkama ili jajnicima ili mioma na materici, a i u slučaju ostalih dobroćudnih tumora. Veliki uspesi zapaženi su kod oštećenja tkiva, naročito kod lečenja lomova kostiju.

Ako ste za zdraviji i mudriji život, knjiga „Đumbirom do zdravlja“ Branislava Miloševića će vam, sa mnoštvom praktičnih saveta, pomoći u tome, a ako želite nešto bliže saznati o ovoj prirodnoj metodi lečenja promocija knjige u Subotici zakazana je za 20. januar u čitaonici Gradske biblioteke sa početkom u 18 časova.

Dijana Kopunović

Zahtev Skupštine Vojvodine

Hitno rešavanje problema u agraru

U Skupštinu Srbije stigao je predlog Skupštine AP Vojvodine da se hitno preduzmu mere za rešavanje u agraru. U cilju zaštite poljoprivredne proizvodnje, nepohodno je sagledati politiku cena, jer, kako je zaključila vojvodanska skupština, nizak nivo cena osnovnih poljoprivrednih proizvoda ne omogućuje ponovno zasnivanje proizvodnje, a odsustvo zaštitnih mera države ispoljava se u sve izrazitijem narušavanju pariteta cena poljoprivrednih i drugih proizvoda, na štetu agrara. To zahteva veće ingerencije države u granama koje snabdevaju poljoprivredu bitnim proizvodima (poljoprivredne mašine, energetika, sredstva za zaštitu bilja i veštačka đubriva), kao i u sferu devizne i drugih oblasti ekonomske politike.

Skupština Vojvodine ukazuje i na ograničeni promet i sporu naplatu, efikasne mere države, da se otkupe sezonski viškovi tih roba, zatim da kreditno-monetarna politika ne uvažava specifičnosti ove proizvodnje, kao i da ograničeno snabdevanje gorivom i kašnjenje u isporuci bitno utiču na efikasno obavljanje radova u poljoprivredi.

Vojvodanska skupština na kraju ističe da porezi i ostale obaveze poljoprivrede moraju biti u skladu sa ekonomskim snagama proizvođača, imajući u vidu izrazito umanjene prinose u poslednje tri godine, što zahteva preispitivanje poreske politike i visine poreza, zatim prolongiranje naplate poreza i uvođenje olakšica ili oslobađanje seljaka od nekih dažbina.

„Dnevnik” 7. januara 1995.
na.vi.

AGRARIZMI

Nama je oko srca zima iako su svuda „gorući problemi”.

Naši džepovi su puni – mrvicama hleba.

Sudarili su se stari i mladi kadar.
Mladi je ostao na ulici!

Sve je ozelenilo, samo nam je privreda nešto žuta.

Moram da stavim flaster na svoj budžet.

To mi je – ranjivo mesto!

Imam bogato iskustvo, ali mi je ipak, mršava – trpeza.

Skupo je ulje za kočnice.
Zato srljamo u propast.

Cene su postale siledžije.
Stalno nas dobro drmusaju.

SAVETI ZA NABAVKU ŠTENETA

U današnje vreme sve više ljudi se odlučuje da uzme štene neke od mnogobrojnih rasa pasa, ili obično štene koje ne mora biti rasno ili pedigirano. Želje i mogućnosti su razne, pa moramo unapred odrediti šta bi nam moglo odgovarati.

Budući vlasnik šteneta treba da je svestan svih obaveza koje takva nabavka sobom nosi. Od samog početka treba rešiti ko će voditi brigu o higijeni i ishrani šteneta. Psi su u suštini čiste životinje, ali njihovu higijenu moramo i mi održavati. To podrazumeva češljanje i četkanje krzna, higijenu ušiju i očiju, pa i povremeno kupanje nekim od mnogobrojnih šampona za pse, koji može biti sa antiparaziticima, nereovim uljem, medicinski ili samo običan. Detalje i dileme ćete vrlo lako rešiti sa vašim veterinarom.

Ishranu šteneta treba prilagoditi uzrastu. Treba znati da štene ne treba da je mlade od osam nedelja kada ga uzimamo. Sa osam nedelja više ne sisa majčino mleko, već jede hranu koju mu mi dajemo. Prethodnog vlasnika treba pitati, pa i uzeti, određenu količinu hrane na koju je štene naviklo, da bismo izbegli promene sa odlaskom šteneta od svog čopora u sasvim novu sredinu i novu ishranu. Psi su mesožderi, pa ishrana treba da je bazirana na životinjskim belančevinama. Od hrane u obroku, prema uprošćenju šemi, jedna trećina obroka je proteinski deo koji čine meso (govede iznutrice), mleko, mladi sir, jogurt, jaja (kuvana u celosti, presna samo ljusku i žumance), riba (mlevena ili zdrobljena kao pašeta).

Jedna trećina obroka ugljenohidratni deo: kuvana kukuruzna prekrupa, zobene pahuljice, pirinač, testo, sušeni hleb.

Jedna trećina obroka je biljni vitaminski deo: kuvana šargarepa, kupus, spanać.

Štene od tri meseca jede četiri puta na dan. Od toga su dva mlečna obroka sa ugljenohidratnom komponentom.

Od tri do šest meseci tri puta na dan, od čega je jedan obrok mlečno-ugljenohidratni.

Od šest do devet meseci jede dva puta na dan, bez mlečnih obroka.

Od devet meseci nadalje jede jedanput na dan.

S obzirom na intezivan rast šteneta i komplikovanost balansiranja svih potrebnih elemenata u dnevnom obroku, potrebna i sigurna nivelacija se postiže davanjem nekih od mnogobrojnih vitaminsko-mineralnih

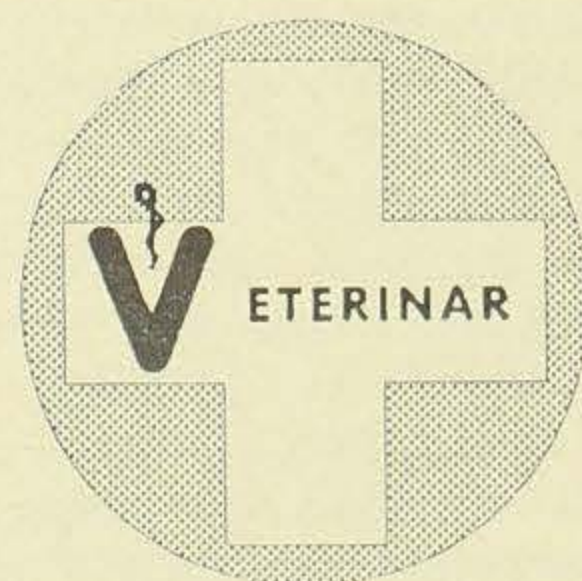
kombinacija za štenad. Kombinacije su razne, zavisno od rase i uzrasta.

Ne treba zaboraviti da se unapred treba jasno opredeliti kakvog psa želimo i za čega će nam služiti. Postoji jako mnogo rasa pasa, koje su selekcionisane shodno određenoj nameni. Veličina, grada, izgled i boja su tek kasnije ustaljeni u samoj rasi i ne smeju biti presudne za naš izbor. Selekcija rasa pasa je napravljena tokom dugog zajedničkog života naših predaka i predaka pasa. Naše štene će se ponašati onako kako su mu preci selekcionisani. Opšte osobine psa kao što su hijerarhija života čopora, lovački instinkt, teritorijalnost i održavanje vrste su kod svih rasa podjednako izražene. Specijalne namene su izražene shodno pripadnosti određenoj grupi na koje su podeljene sve rase pasa. Moramo biti svesni ovoga, jer su moguća vrlo neprijatna iznenađenja, a sva štenad su vrlo slatka i umiljata. Ovo važi i za melez rase, jer oni svoje osobine nasleđuju od roditelja. Važan momenat u kupovini je i cena psa. One su vrlo različite, ali i neretko iznenađenje za budućeg vlasnika. Da bismo bili sigurni da smo dobili za svoje pare to što smo tražili možemo se obezbediti ugovorom o kupovini šteneta. Štene treba da je tetovirano na propisanom mestu, očišćeno od glista, i prvi put vakcinisano. Postoje određene nasledne mane kod pasa, koje se kasnije ispoljavaju i povlače sobom gubitak pedigreea psa. Garancija prodavca za zdravlje šteneta treba da je osam dana, jer u toku ovog perioda mogu se ispoljiti neke bolesti koje su postojale bez kliničkih simptoma još prilikom kupovine. U ovim slučajevima, shodno ugovoru, od prodavca možemo tražiti novo štene ili povraćaj novca, ili ako smo odlučili da zadržimo štene sa nekom diskvalifikacionom naslednom manom pedeset posto od cene šteneta.

Zdravstvenu zaštitu šteneta za daljnju vakcinaciju i dehelmintizaciju treba prepustiti našem veterinaru. Zaštitu treba redovno obavljati da bismo bili sigurni i mi i naše štene. Ono ne sme biti u kontaktu sa drugim psima pre nego što je završena vakcinacija i stečen imunitete protiv bolesti za koje je izvršena vakcinacija. Ovaj period je četrnaest dana od poslednje vakcinacije.

Ovo su osnovni saveti koje treba da znate pre nego što nabavite štene. Ne treba se obeshrabriti unapred, jer pravilna nega brzo prelazi u rutinu, a psi nam uvek daleko više vraćaju nego što im mi dajemo.

Dipl. vet. Zoran Prčić

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR”

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod senčanske crkve)
telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:

– radnim danom i subotom od 7 do 9 i od
16 do 19 časova

– nedeljom od 8 do 10 časova

Šta bi trebalo da znamo o krompiru?

HRANA I MEDIKAMENT

Domovina krompira je južnoamerički kontinent. Poreklom je iz Čilea i Perua. Tu je on bio poznat već odavno. Kada su u XVI veku Španci i Englezi došli u dodir sa tamošnjim Indijancima, zapazili su da krompir igra važnu ulogu u njihovoj mitologiji. Na severnoj obali Perua nađeni su i keramički predmeti s motivima o krompiru. Ovi predmeti potiču s kraja II veka, a N. R. Salaman smatra da je u planinskim predelima Južne Amerike krompir bio poznat i pre naše ere.

Smatra se da su krompir u Evropu preneli Španci 1536. Najpre je krompir prenet u Španiju, a kasnije i u Englesku. Verovatno je u svaku od ovih zemalja krompir prenet samostalno, direktno iz Južne Amerike. Sa sigurnošću se zna da je u Španiji bio proširen još davne 1573. Iz Španije i Engleske, a delimično i iz Irske, krompir se proširio po svim evropskim zemljama, a i po Severnoj Americi. U početku krompir se gajio kao retka – lekovita biljka, po botaničkim baštama. Tek nakon dve stotine godina on postaje važna biljka u ishrani ljudi i životinja.

Kada je krompir donesen u naše krajeve, nije tačno poznato. Spominje se da je u Sloveniju donesen između 1730. i 1740. U Vojvodinu je najpre unesen u Banat i to 1759., dok je u Srbiji počeo više da se širi krajem XVIII i početkom XIX veka.

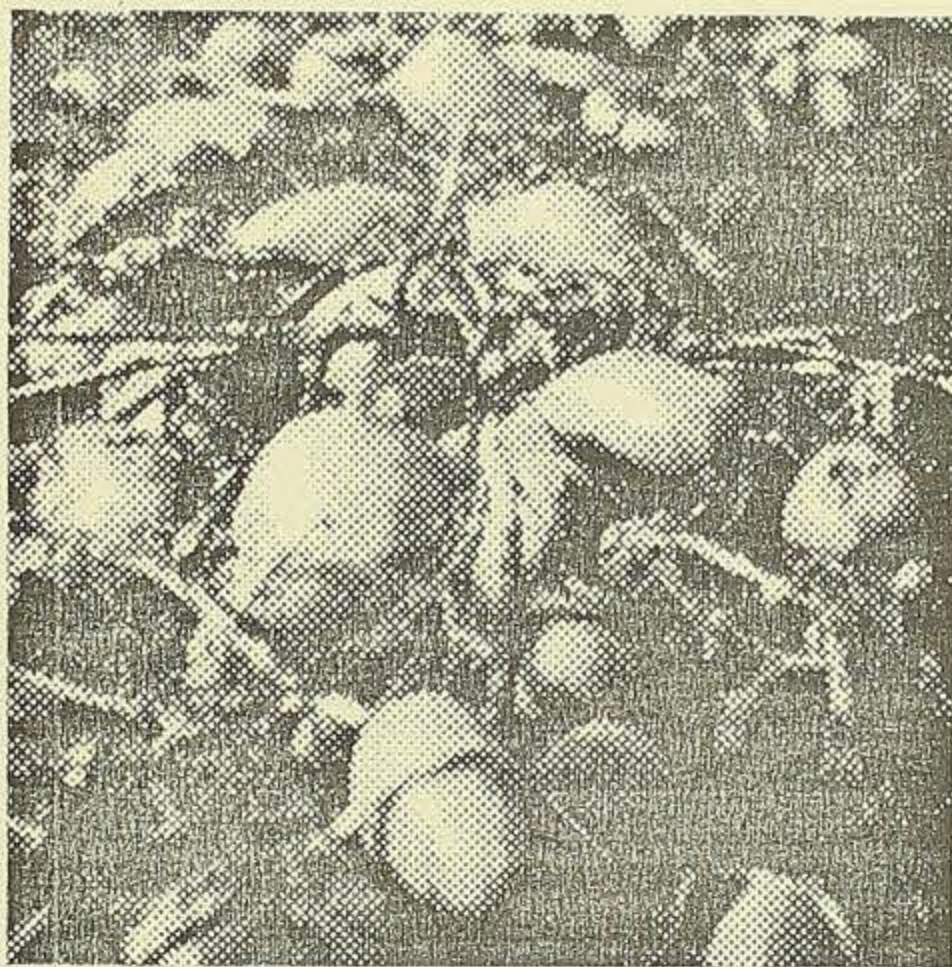
U proseku krompir sadrži 77,5% vode, 22,5% suvih materija, 2% sirovih proteina, 0,1% masti, 19,4% ugljenih hidrata, 0,6% sirovih vlakana i 1% pepela. U pepelu se nalazi 56% K_2O , 15% P_2O_5 , 6% SO_3 , 5% MgO , 3% Na_2O , 1,5% CaO i 1% SiO_2 , a u njemu ima i manjih količina Cl, Fe, Al, Mn, Zn, Cu, B, Br, Ti, Ni, Mo, Co, As, Hg i Ra. Na osnovu mnogobrojnih istraživanja može se utvrditi da je krompir potpuno hranjiv. Jedan kilogram krompira ima oko 750-900 cal., te biološki vredne belančevine, važne vitamine, naročito vitamin B1 i B2 te vitamin C.

Poznato je mnogo sorata ovog povrća, čak više od 1.500, a koristi se za ljudsku i stočnu ishranu, za tehničku preradu (špiritus i škrob) te u lekovite svrhe. Zahvaljujući svojoj biološkoj vrednosti, krompir bi održao čoveka u životu i kad ne bi uzimao ni jednu drugu namirnicu. Najviše belančevina se na-

lazi ispod same kore, pa kada se kuva, treba ga pažljivo ljuštiti da se skine samo kora. Isto tako, treba ga tanko ljuštiti i kad se priprema presan da bi se kuvao ili ispeklo, odnosno pržio. Prokljali ili zeleni krompir ne treba jesti: zelena mesta sadrže puno solanina koji može da izazove trovanje.

Osim u ishrani, leči i neka oboljenja. Pomaže kod čira na „dvanaestercu“ i želucu. U tu svrhu treba piti od krompira pripremljeni sok. Za jednu upotrebu treba samleti 50 g očišćenog krompira; treba piti ujutru pre jela i ponovo pre ručka. Ova kura treba da traje najkraće 40 dana uz odgovarajuću dijetu.

Kolutić sirovog krompira stavljaju se na čelo i slepoočnice, radi otklanjanja glavobolje i visoke temperature. Parče krompira previjeno na žulj preko noći otklanja ove tegobe. Ohladena voda u kojoj je opran i na pola presečen krompir (neoljušten) leči vlažni ekcem. Bolna mesta treba svakodnevno prati, više puta, po nekoliko minuta, ostaviti da se osuše, a zatim premazati maslinovim uljem. Opekotine se uspešnije leče ako se na njih stavlja narendan sirovi krompir. Kaša od narendanog sirovog krompira stavlja se i u vidu obloga protiv reume. Ten će biti bolji ako se

na lice stavlja kaša mešavine narendanog krompira i jabuke.

Krompir, kao stočnu hranu mogu uzimati sve vrste domaćih životinja, jer ga sve one dobro probavljaju. Najviše se upotrebljava za tov svinja. Svinja težine 20-30 kg može imati u dnevnom obroku oko 2 kg krompira, a težine 70-100 kg i do 8 kg krompira. Prema F. Lehmanu svinjama se daje: 200 g be-

lančevinaste hrane, 700-800 g žitne prekrupe, 20 g kiselog kreča i krompira do sitosti. S tim obrokom može se postići dnevni prirast i do 600 g. Govedima se daje dnevno 15-20 kg krompira koji može biti i sirov. Kravama muzarama čije se mleko upotrebljava za izradu tvrdih sireva, daje se kuvani krompir, volovi se mogu toviti sirovim, ukišljenim i kuvanim krompirom. Govečetu ispod jedne godine starosti dobro je kuvati krompir u manjim količinama. Ovcama za tov daje se 1,5-2 kg kuvanog krompira na dan. Konjima se može davati dnevno 12-15 kg kuvanog krompira, što zamenjuje 5,5 kg zobi. Kokoškama se daje 40-50 g kuvanog krompira dnevno, a pilićima, od tri nedelje starosti pa nadalje, manje količine. Patkama i guskama se može zamesiti krompir sa žitnom prekrupom.

Siliranje (kišljenje) je vrlo dobar način konzerviranja krompira. On se u principu silira kao i zelena stočna hrana. Pre priprema silaže krompir se opere i kuva ili pari. Kuvani krompir se zdrobi, ohladi i smesti u posebne posude ili betonske jame, treba dobro iz posude istisnuti vazduh. Posle 8-10 nedelja krompir je ukišljen i može se upotrebljavati za tov svih vrsta životinja. Pravilno ukišljen (siliran) krompir može se čuvati i više od 2 godine. U 1 m² silažnog prostora ide oko 900 kg krompira.

Kod čuvanja krompira preko zime, za ljudsku upotrebu, dobro je da se zna da je za duže čuvanje krompira povoljna temperatura +4-5 °C. To je uslov skladištenja krompira u hladnjačama. Preko zime se krompir u manjim količinama može čuvati i u podrumima ili specijalno pripremljenim trapovima. Čuvanje krompira u podrumima mnogo je bolje ako se krompir smesti u sanduke. Treba voditi računa da u podrumima nema drugih namirnica ili nečeg sa jakim mirisom, jer će ga krompir usvojiti, te će postati neukusan za jelo. Tamo gde nema podruma krompir se trapi. Gubici u trapu su manji nego u lošim kućnim podrumima. Trap treba načiniti na mestu gde nema opasnosti od vode i postaviti ga u pravcu sever-jug. Trapovi mogu biti široki 1-1,5 m, a duboki od 10-15 cm pa na više. Na 1 m trapa širokog oko 1,5 m ide oko 500 kg krompira. Krompir se u trapu pokriva slamom, a nakon prvih mrazeva nasipa se oko 30 cm zemlje.

Mr Ivan Rudinski

РАДО ХЕРУ

SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR

24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1

Telefon: (024) 21-009

Kada biljkama treba leka, tu je:
POLJOPRIVREDNA APOTEKA
„AGROSU“

Stari Žednik
Žarka Zrenjanina 11
tel. 787-043

Radno vreme:
od 7 – 16 časova
subotom od 7 – 13 časova
Saveti iz zaštite bilja

Toth-optika
SUBOTICA

Subotica
Tel: 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme očnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Novi sistemi u obradi zemljišta

Na nedavno održanom savetu poljoprivrednih stručnjaka u Subotici, dr Konstantinović je podneo referat pod nazivom „novi sistemi obrade zemljišta“. Ova tema je izgleda aktuelna u današnje vreme, kada nam je zemlja pod privrednim sankcijama, jer pogotovo sada ima osnovu za primenu novih sistema u obradi zemljišta koji ima za cilj štednju energenata i drugih izdataka sa namerom smanjenja ukupnih troškova proizvodnje.

O čemu se radi? Po nekim izvorima novi sistem takozvane redukovane obrade zemljišta stvoren je u SAD još za vreme Drugog svetskog rata, navodno zbog očuvanja zemljišta od erozije, zatim zbog nedostatka radne snage i napose zbog ekonomičnije proizvodnje. Danas postoje razna mišljenja o ovome, budući da se ovim sistemom znatno menja dosadašnji način obrade zemljišta. Redukovana obrada – tako se naziva opštim imenom ovaj sistem – pretpostavlja potpuno izostavljanje klasičnog oranja, koji je danas još osnov za očuvanje zemljišne vlage, za normalan razvoj korenovog sistema itd. Verovatno da postoje područja, gde nije obavezno, odnosno potrebno vršiti ovu meru. Kod nas

opasnost od erozije ne postoji. Razlozi mogu biti čiste ekonomske prirode. U okviru redukovane obrade, gde se isključuje klasično oranje, zaista se može mnogo uštedeti na gorivu itd., korišćenjem kompleta agrara i mašina u jednom potezu. Tako, recimo za proizvodnju žitarica, u jednom zahvatu se obavlja priprema zemljišta tanjiračama, kultivatorima ili drugim orudima, sama setva kao i rasturanje mineralnih đubriva. Sve ove mere bi imale za krajnji cilj smanjenje troškova proizvodnje, odnosno ostvarivanje što veće dobiti, odnosno profita. Stvorena je alternativna obrada koja će se još morati usavršavati i dopunjavati. Razvojem hemijske industrije, uvođenjem i korišćenjem mineralnih đubriva i herbicida, navodno je rešen problem ishrane kao i zaštite kulturnog bilja od korova i parazita.

Osmatrajući ovaj sistem sa našeg „konzervativnog“ gledišta, neumitno se postavlja nekoliko pitanja, na koja treba dati odgovor. Izostavljanjem tzv. klasičnog oranja, na koji način rešiti problem kabastih žetvenih ostataka (kukuruzovine, stabljike suncokreta itd.). Oranjem se ovi ostaci vraćaju u dublje slojeve, gde se rastvaraju i na taj način obogaćuje zemljište organskim materijama uz istovremeno poboljšanje strukture zemljišta. Isto ovo se odnosi i na stajska đubriva, kao neophodan elemenat, između ostalog i za ishranu bilja, jer se predloženim orudima ovaj problem ne može rešiti.

Zaključak se sam nameće: ovaj sistem se može primenjivati samo na ograničenom obimu zemljišta, selektivno samo kod gajenja nekih kultura. Ukoliko se umesto stajnjaka pretpostavi korišćenje mineralnih đubriva, a umesto mehaničkog ili ručnog uništavanja korova permanentnoj upotrebi herbicida, ubrzo će doći do ogromnog nagomilavanja otrovnih materija u zemljištu, koje će površinskim i dubinskim vodama prouzrokovati nesagledive posledice. Poremetiće se i biocenoza, ugroziti zdravlje ljudi i životinja itd. A to su problemi koji već i sada opterećuju ovaj bremeniti život većeg dela satnovništva sveta.

Svi smo mi pristalice boljeg, jednostavnijeg i jeftinijeg načina proizvodnje, ali ovaj sistem u našim uslovima se mora doradivati i dokazivati. Dotle, smatram da treba da ostanemo – što se bar osnovne obrade tiče i proizvodnje nekih važnih kultura, kod klasične obrade – oranja – jasno uz medigikovanu primenu u zavisnosti od uslova i mogućnosti, koji nam je do sada obezbeđivao u svetu laskavo priznanje, da nam je proizvodnja najznačajnijih kultura, još ne tako davno, bila na najvišem svetskom nivou. Pogotovu je rizično ovaj sistem uvoditi, kada već godinama imamo aridnu klimu, gde nam nedostatak zemljišne vlage limitira sve agrotehničke mere.

(t. t.)

Istorijski razvoj hortikulture

VRTOVI SREDNJEG VEKA

Kao značajan činilac u podizanju zelenih površina u Srednjem veku pojavljuju se manastiri. Oko manastira ili još češće na prostoru opkoljenom manastirskim zgradama, podižu se voćnjaci, povrtnjaci i vrtovi koji imaju posebnu namenu – služe za odgajanje lekovitih biljaka, naročito lekovitih trava i proizvodnju lekova, jer se i prve srednjevekovne apoteke pojavljuju u manastirima. Tako se i u Dubrovniku, naprimer, jedine dve zelene površine iz toga perioda nalaze u dvorištima Male Braće i Bele Braće, podignutih u XIV veku. Nije slučajno da je jedna od prvih apoteka u Evropi uopšte (treća po redu) osnovana upravo u manstiru Male Braće u Dubrovniku 1327. godine, gde se i danas nalazi. Jedan od najpoznatijih apotekarskih vrtova iz srednjeg veka se nalazi i danas u Sent Galenu u Švajcarskoj.

U skladu sa potrebama za dekoracije crkvenih oltara i verskih obreda u manastirskim vrtovima Srednjeg veka najčešće se gaje ruže i krinovi (ljiljani).

Težnja ka izučavanju biljnog sveta dovede, sa druge strane, do pojave botaničkih vrtova. Već u VIII veku podiže se poznati botanički vrt u Ahenu (Nemačka). Ova pjava dobija vrlo široke razmere, naročito u Italiji (Venecija, Padova, Piza, Bolonja).

U XIII veku poznati kaluder – naučnik Albertus Magnus publikuje poznatu studiju „O biljkama“, u kojoj posebno poglavlje posvećuje podizanju dekorativnih vrtova, nazivajući ih viridaria i viridantia. Zanimljivo je da Magnus već tada ističe značaj dekorativne vrednosti travnjaka, ukazujući da... „ni sa čim se pogled tako ne nasladije kao mekom, tananom, niskom travom.“ On je dao

iscrpna uputstva kako se travnjaci podižu, kako se u vezi s tim obrađuje zemljište i preporučuje da se oko travnjaka sade aromatične biljke i ruže, a na južnim ivicama travnjaka i povijuše, ali ne preterano gusto, kako bi se dobila i senka ali da se pri tome ne zaklone lepi vidici. Magnus naglašava da pri podizanju viridaria ne treba očekivati plodove, već estetska uživanja u kom cilju preporučuje stvaranje, ako je to moguće, vodene površine i protočnih voda.

U srednjem veku razvija se jedna posebna kategorija zelenih površina oko naselja – lovišta, koja obuhvataju znatna prostranstva, gde se gaji divljač za lov bogatih plemića i vladara.

U XIII veku u gradovima Italije i Francuske počinju da se pojavljuju vrtovi, koji imaju širi društveni značaj, koji su podignuti za odmor i razonodu predstavnika vladajuće klase. U njima su se često priređivali sajmovi i stalni vašari, što posredno ukazuje da su obuhvatili veće površine.

U XIV veku već su se u gradovima Evrope, koji su počeli da se oslobađaju od stega, razlikovale dve vrste vrtova – jedni, koji služe za proizvodnju povrća i voća, i drugi čiji je cilj da stvaraju lepše i prijatnije sredine. Ovi poslednji dižu se oko dvoraca na bedemima od zemlje koja ih okružuje, dok se na padinama bedema nalaze vinogradi a u krugu dvorca cvetne površine sa grupama voćaka.

Ružica Pisanić

Za pčelare:

Spašavanje premrzlih pčela

Medonosne pčele, za razliku od divljih pčela, osa i drugih insekata, ne mogu prezimiti u ukočenom stanju a da se ne hrane. Naime, medonosne pčele nisu u stanju nagomilati velike zalihe hranjivih materija (šećera, masti i bjelančevina). U tijelu insekata koji „padaju“ u zimsku ukočenost, količina masti dostiže 28 %, a u tijelu medonosne pčele je sedam puta manja.

Ispitivanja su pokazala da se pčele već na temperaturi od 7 do 9 C djelimično, a na 4 do 6 već potpuno ukoče. Ako je temperatura od 2 do 5 C, ukočenost nastupa za samo petnaestak minuta. Postupnim povećanjem temperature pčele se aktiviraju.

Ako se zimi neka košnica na pčelinjaku prevrne i promrzle pčele raspu po zemlji ili snijegu, ne treba gubiti nadu. Mogu se spasiti, ako se brzo sakupe i ako temperatura nije bila odveć niska. Sakupljene pčele zajedno sa košnicom i saćem unesu se u toplu prostoriju (15-20 C). Nakon pola sata, kada se razdrmaju, pčele treba poprskati toplom šećernom otopinom. Zatim se sredi gnijezdo, a prije zatvaranja košnice obavezno provjeriti je li matica u njoj. Nakon nekoliko sati košnica se pažljivo prenese u hodnik a tek poslije formiranja zimskog klubeta iznosi se pažljivo na pčelinjak.

Ako se matica izgubila, pčele je najbolje pripojiti slabijoj zajednici. Ovo se također radi u zatvorenoj toploj prostoriji. Kada je zajedno sa pčelama spašena i matica, čim počne polagati prva jaja (veljača), treba provjeriti da nije uslijed prehladivanja, postala trutuša. Takvu maticu odmah treba zamijeniti.

Ante Zomborčević

Brbljivac

(Za one koje vole „Idole“)

MRAKČIKI

Prohladne zore
bude me iz sna
čelična zima
mračna ulica.

Pisma se ori
turbo rastura
daj Bože svića
i baterija.

Plate nam male
strašni nameti
bicigle voze
prozebnuti svi.

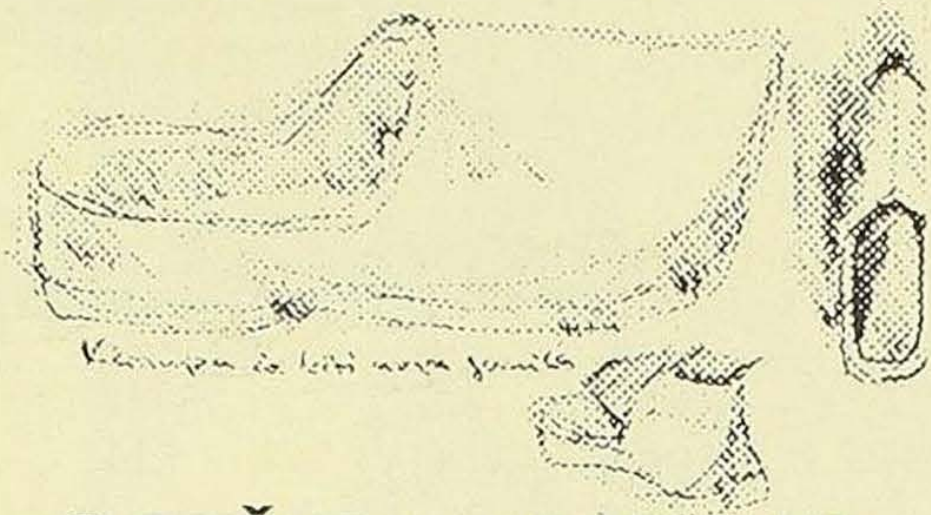
Side u mraku
iskopčani svi
i misle di će
doček slaviti.

Godina stara
prošla je za tren
očul' u Novoj
biti isključen.

Nama su i tako
vidici skučeni
ta i sa strujom
mi smo sludeni.

Nije nam važno
što smo isključeni
tako nam treba
već smo naučeni.

*Veco
side u mraku*

S PUŠKOM NA HETIJU

Spušta se mračak, a snig još sipi ko mekinje iz probušenog džaka. Da bar pada onako bečarski krupan, pa, ajd da ga Bog vidi, al ovako: uvlači se u rukave, nogavice; vitlja oko ušivi, božem prosti, ko napast. Al šta ćeš. I to ide u zimski rok službe. Baš sam zapušio budže na košari, krenio namirit bajsu, pa unutra u zapećak da vidim koje će nam novosti izdeklemovat ove slatke curice s televizora, kad čujem gadnu peovku iz guvna. Ta ne gadnu ko gadnu, već baš i bisnu. Ajd ja tamo, kad moj komšija Pajo keča klompon tragač. Brkovi mu fukću ko na ajzlibanu, a on sav od sniga, zajapuren ko bik kad se osiće.

-- Pajo! Jesi li ti sastavljen? Razbićeš klompu o tragač. A na poslitku, šta ti je tragač skrivio?

-- Samo magarac mož ostavit privrnut tragač na stazi. Pa čovik da se ne obogalji. Doneću priku pilu... ma kaki pilu, veliku sikiru pa ću mu izdorat nanu naninu.

-- Stani malo, komšo. Pa nisi ti prija podne oturo tragač da navučeš kuružne u volaricu?

-- Jesam, pa šta? Al oko podne sam ti ga već doguro natrag i ostavio tu na stazi. Te bi je bilo teško ugurat ga pod šupu?

Vidiosam koliko je sati, pa nisam tiodalje dišputat, već ga povedem do košare, uzmem korovsku metlu, otrese ga od sniga i pozovem unutra. Uto je i on došo malo sebi, al ko da malo šanta. Je li ga možda boli noga?

-- Ta, pukla mi klompa.

Nasmijem se, al u sebi, pa ću ga nuditi vinom jel rakijom ako još nije naranio kera.

-- Kojim dobrom po ovoj ampi?

-- Daj šta daš. -- ne bira on -- A došo sam da mi pomogneš, i to na dvared.

-- Na dvared? -- tiosam se nasmijati, al kad sam mu vidio oči prošo me smij.

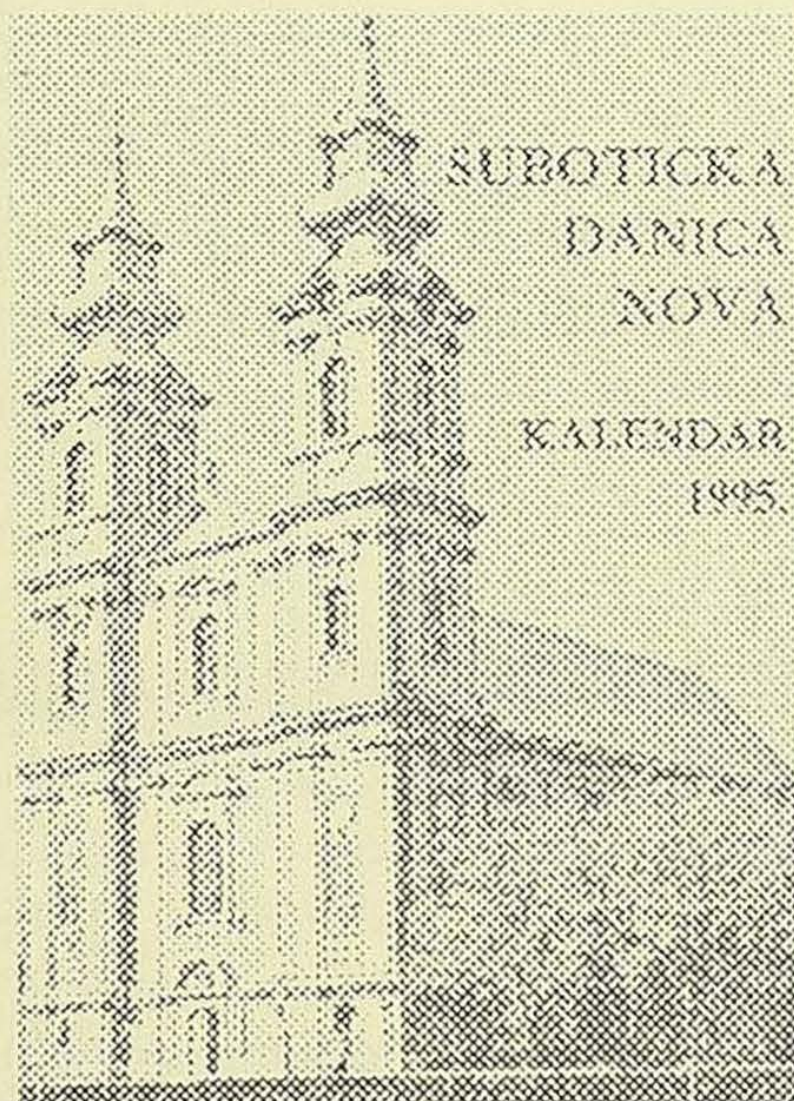
-- Da, moj komšo, na dvared. Prvo: da mi ujtru pomogneš natovarit na špediter dva ranjenika. Znaš da je sutra hetija, a porciju i struju još nisam platio. A drugo: da čuvaš stražu na hetiji. Ti si lovas, i niko te neće uapsit čerez puške.

-- Čekaj. Je li bi ti tioda ti puškom ubedivam kupce za te tvoje muštre.

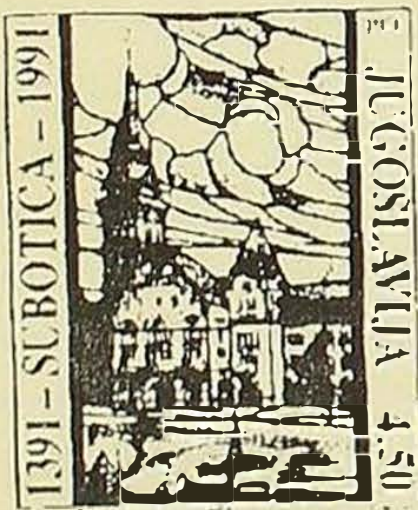
-- Prvo: to nisu muštre, već lipi domaći svinji, a drugo: ti samo budni tamo s puškom. Pa je li nisi čuo kako su opljačkali buvljak? Šta ako nikom od oni padne na pamet da napravi raciju na hetiju? Em će mi odnet ranjenika, em će me plenit čerez neplaćene porcije, em će mi čerez neplaćene struje otkaić drotove s bandere.

-- Čekaj, Pajo. Pa u mojoj dozvoli za pušku ne piše da je otvorena sezona lova hetijom, već drž ti čošu. Znaš da je uvik jutro pametnije od večeri.

Grga

**Našu novu DANICU
možete kupiti u
svakoj župi!**

VRSTE MARAKA

Poštanske uprave u pojedinim zemljama izdaju marke u najrazličitije svrhe. Tako je npr. po mađarskom filatelističkom leksikonu poznato „samo“ 162 vrste maraka. Između ostalih pomenut ćemo:

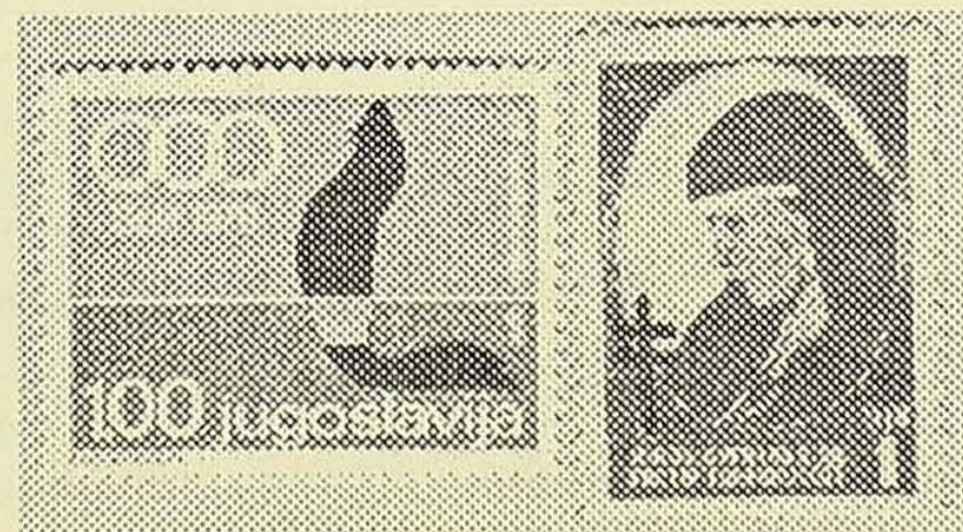
Novinske marke – koje se koriste samo za

frankiranje novinskih pošiljaka.

Službene marke – strogo uzevši su franko marke, ali se koriste isključivo za frankiranje službenih pošiljaka (u ovu vrstu spadaju i marke za pošiljke oslobođene od plaćanja poštarine). Ove marke koristili su državni organi i ustanove Srbije i Hrvatske, izdate 1. studenoga 1946., a bile su u opticaju do konca 1948. g. a do 31. prosinca 1951. važile su kao redovne franko marke.

Doplatne marke – obavezno se lijepe na poštanske pošiljke kao doplatni višak iznad redovne poštarine u određenom periodu. Ovu vrijednost pošta ne zadržava, nego ista ide u korist organizacije za koje se doplatna

marka izdaje (doplatne marke Crvenog križa, olimpijske doplatne marke, „Nedjelja solidarnosti“ itd.)

Vojničke marke – sa frankaturnom vrijednošću su se izdavale vojnim licima za frankiranje svojih prepiski za vrijeme služenja vojnog roka. Postoje i vojničke marke bez frankaturne vrijednosti koje su štampane, ne za ukrašavanje vojničkih pisama sa bojišta, nego radi humanih ciljeva; i kako ne vrše nikakvu poštansku ulogu mogu se slobodno svrstati među poštanske vrijednosnice.

Hotelske privatne marke – su štampane za slanje pošte gostiju hotela do najbliže poštanske stanice ili obrnuto. Vršeći uslugu

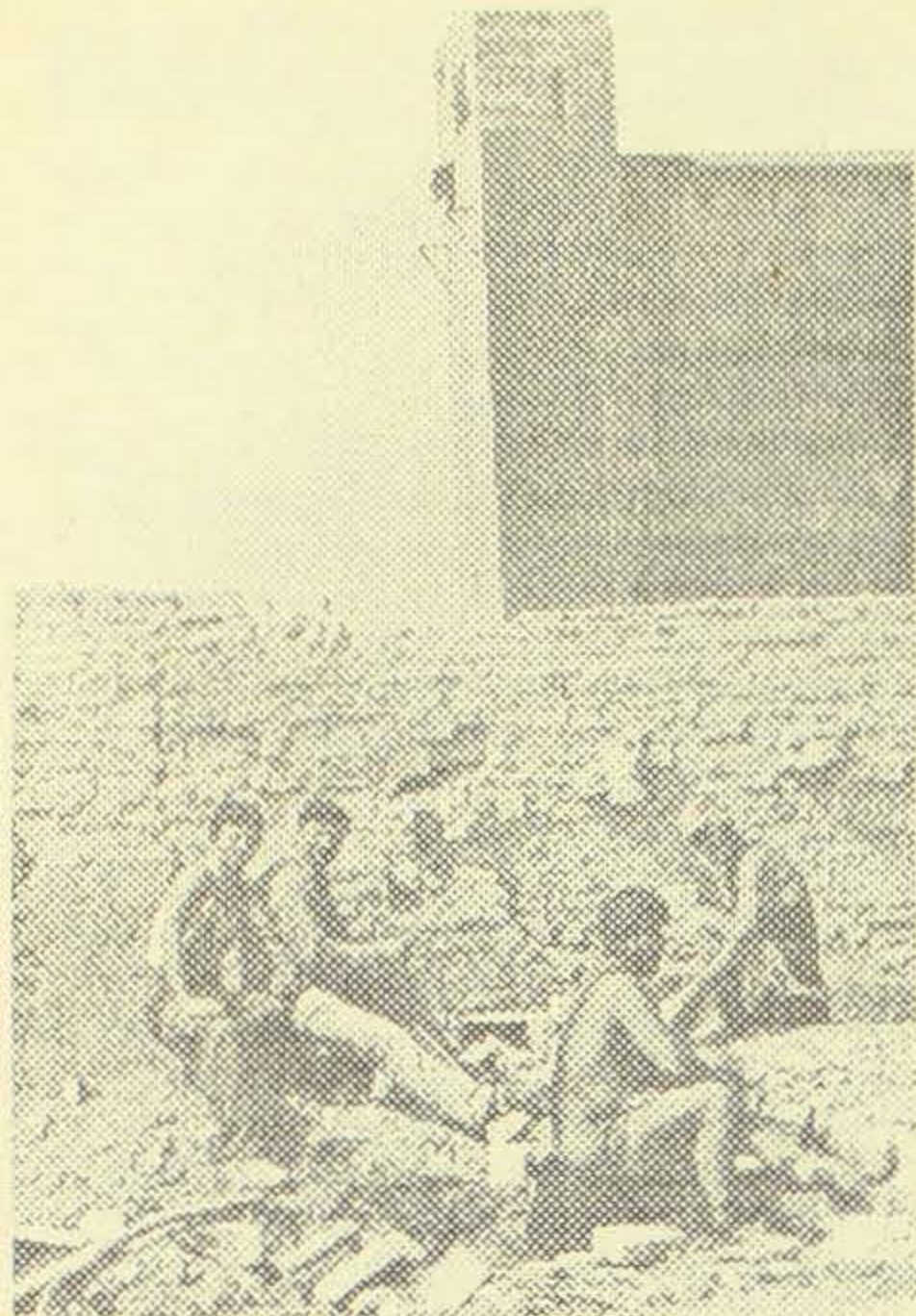
odnošenja pošte hoteli su na pisma lijepili dodatno svoje marke. I danas su pisma sa dvojakom frankaturom izuzetni rariteti.

Pored ovih vrsta postoje taksene marke, željezničke, gradske privatne i niz drugih vrsta izdanja.

Pored do sada nabrojanih vrsta maraka postoje i marke nepostojećih država. To razni špekulanti štampanju razne vignete u obliku marke i razmjenjuju ih ili prodaju kao marke neke države. Ovakav primjer je poznat već u prošlom stoljeću. Neki špekulant je još 1889. g. štampano marku države Sedang, koja naravno nije postojala, ali se špekulant izdavao za kralja ove države – oblasti, i tako varao svoje prijatelje i suvremenike.

Kasnije ovaj unosan – lažan – posao se sve više proširuje. I danas se često može naći marka Nagalanda, Sealanda, zatim raznih privatnih izdanja arapskih šejkata ili čak oaza, gdje postoje marke. Čak ako i postoji neka vrsta poštanske uprave, oni ni ne znaju za postojanje ili štampanje maraka u njihovo ime. Naravno, korist ubira snalažljiviji štampar od naivnih filatelista.

Ljudevit Vujković

ZATVORI

Zatvori su sve puniji, creva sve praznija.

Direktorske fotelje sve praznije.

O nekim načelima na čelu načelnikom varoši iz turističkih razloga u načelu o moralu nemamo što pripovjedati.

Dozvoljeno je sve.

Pogotovu ako su u pitanju patriotska osjećanja teledirigovana iz dragog nam glavnoga grada.

Mnogi dobijaju zatvore kada pomisle na tvrde stolice, jer struje nemamo ni za potrebnije svrhe.

Posljednja želja

Sudac: Vama je poznato, da ste na smrt osuđeni. Imate li još kakvu posljednju želju? Lopov: Da! Prije nego umrem, htio bih još japanski naučiti.

ŽACKALO IZ „POLJOPRIVREDNIKA“ ZA POLJOPRIVREDNIKE

Razlika

– Znaš kakva je razlika između lokomotive nekad i sad? – pita Sima penzioner mladog koegu željezničara?

– Objasni mi.

– Ako sankcije potraju ovako, uskoro će umesto lokomotive vagone pokretati konjska vuča kao u 19. veku.

Nasledno

– Protiv vaše bolesti ne može se ništa učiniti, jer je ona nasledna, kaže lekar pacijentu.

– U redu doktore, onda račun za pregled dostavite mome pokojnom ocu!

Zubobolja

– Ako mi se odmah ne izviniš izbiću ti zube da ti ostane samo jedan, preti mladić svom vršnjaku.

– A zašto baš jedan?

– Da te muči zubobolja!

Vladari

– Tržišni inspektori javljaju da na ulicama i pijacama sve više vladaju dileri i nakupei i zarađuju milijarde.

– A kako i ne bi. Kad već vladaju, moraju imati i vladarske prihode, kažu mnogi poljoprivrednici.

Prodaja

– Čime se sada baviš?

– pita Pera Simu penzionera.

– Prodajem nameštaj.

– Velika je kriza, pa imaš li uspeha u tome?

– Izgleda da imam. Već sam prodao sve u kući!

Učenje

– Zašto ideš na svaku fudbalsku utakmicu?

– Da naučim neku novu psovku.

Zbrka

Pita lovac svog kolegu:

– Milane, zašto si prodao onog lepog ptičara?

– Zato što je počeo da brka moje kokoške sa komšijinim.

Crno tržište

– Ima li kod vas crnog tržišta?

– Svi vele da ga nema.

Ali, zato ima podosta „golfova“ i „mercedesa“.

Znojotehnik

– Jesi li, komšija, primenio na njivi punu agrotehniku?

– Jok, već znojotehniku. Motiku u šake, pa raspali do mrklog mraka.

Jednako

Jedan iskusni starac veli:

– Ova naša jadna poljoprivreda ti je kao brak.

– A po čemu porediš te dve stvari?

– U oba slučaja mnogo ulažeš,

a nikad nisi siguran

koliko će ti se vratiti!

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

• Subotica, Karadorđev put 1
telefon (danonoćno): 024/51-514

• Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška“), telefon (danonoćno): 024/762-024

• Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea“), telefon: 024/752-759

• Ilorgoš, Borisa Kidriča 7

telefon (danonoćno): 024/792-202

• Novi Kneževac, Maršala Tita 16

Kava protiv mamurluka

1/2 l vode, 6 čajnih žličica kave, 4 cl šeri brendija, 2 cl konjaka ili vinjaka, 2 jušne žlice šećera, 4 kocke leda.

Zavremo vodu i filtriramo kavu (ili je skuhamo), ohladimo i ostavimo približno jedan sat pokrivenu u hladnjaku.

Kavu prelijemo u stakleni vrč, dodamo

joj šeri, konjak, vrhnje, šećer i kocke leda. Temeljito promiješamo i podijelimo u četiri visoke čaše.

Ta kava, navodno, nije protiv mamurluka, što ga već imamo, već će ga spriječiti. Isto je tako odličan završetak svake zabave – osim, naravno, za vozače.

Čovik tisonog grla

Bio niki bać Bašo, bio pećar, al' ne ma kaki krpo. Kad on napravi krušnu peć i kruvu je drago da se peče u njoj. A bio take čudi, kad triba radit on radi, kad triba udarit on udari, al za rič vrućim klištima ga moraš vuć za jezik.

Živa istina, edared ga sikirom udarili u glavu on čak prikosutra jauknijo. Kad ga vinčavò, popò ga tri puta moro pitat uzima

l' tu divojku za ženu. A on na kraju ko da guta šaku ječmene plive:

– Svi vidu da sam je doveo prid oltar, samo vi, gospodine, od nosa ne vidite?!

E, bilo tako prelo kod ženinog brata, a taj je moro žvalit valjda i kad klapi. Počne nazlabat čovika i kad se zalipi za koga ni vatrom se

ne da odlipit. I, šta tu mož bit neg to, da je bać Baši prelo kod šogora zdravo friško izašlo na vr' nosa. Šepicu na glavu, ženu za ruku, zalupit vratima i bilo Baše nema Baše.

Nema Baše na prelu, al za kratko vreme ima Baše prid sudijom. Šogor se sveti, tuži bać Baču da ga je prid preljcima izapcivo i kazo da je dubre i bitanga. Sudija pita je l' to bilo baš tako, a bać Baš samo odmanio. Sudija će opet:

– Ajd da čujem, jeste l' kazali to šogoru?

Bać Bašo sad već ni ne odmanjiva. Sudija se uspivčijo da je kod kuće valjda bi već i zapcivo, a na to stala prid njega bać Bašina žena:

– Gospodar, šta ste se toliko nalatili mog čovika?!

Pitam ja vas, zašto bi on trošio riči kad svaki zna da je moj brat dubre i bitanga sveg svita.

Kazivao:

*Felo Skenderović, Durdin
(bliži podaci u ranijim zbirkama)
Sakupio i obradio: Balint Vujkov*

